

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**DİSİPLİNLERARASI AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ ANABİLİM
DALI**

**AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
MESLEK SEÇİMİ VE KARIYER YÖNELİMİNİN TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİYLE İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF YILDIRIM

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ELMAZİYE TEMİZ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK
SEÇİMİ VE KARIYER YÖNELİMİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİYLE
İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF YILDIRIM

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ELMAZİYE TEMİZ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Elif YILDIRIM tarafından Dr. Öğr. Üyesi Elmaziye TEMİZ yönetiminde hazırlanan ve **31/08/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçimi ve Kariyer Yöneliminin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkisi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Afet Eğitimi ve Yönetimi Bilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Elmaziye TEMİZ

.....

(Danışman)

Prof. Dr. İlknur MAYA

.....

Dr. Öğr. Mehmet ULUTAŞ

.....

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 31/08/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Elif YILDIRIM

31/08/2022

TEŞEKKÜR

Bu araştırmayı yapmama vesile olan, çalışmalarım boyunca izlediğim yola ışık tutan, her zaman benim sorularımı cevaplayan ve desteklerini esirgemeyen, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Elmaziye TEMİZ'e teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmama katkıda bulunan saygı değer jüri üyelerim Prof. Dr. İlknur MAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ULUTAŞ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Yüksek lisans öğrenim hayatımda bilgi, beceri ve hayata dair çok şey öğrendiğim pek kıymetli bölüm hocam Dr. Öğr. Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN'e teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere gelmemde en büyük katkısı olan, verdiğim her kararda daima arkamda duran, desteklerini hep en yakından hissettiren, sevgili annem Ayla KALAY'a, sevgili babam Mehmet KALAY'a, sevgili kardeşim Melih KALAY'a, sevgili anneannem Feride ALKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Tezi yazma sürecinde fikirleriyle yoluma ışık tutan, her daim desteklerini yanımda hissettiğim arkadaşlarım Buse AKSOY ve Öznur DOĞANAY'a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Tez sürecimin başından sonuna manevi desteğini esirgemeyen hayat arkadaşım Emre YILDIRIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Elif YILDIRIM

Çanakkale, Ağustos 2022

ÖZET

ACIL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİ VE KARIYER YÖNELİMİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİYLE İLİŞKİSİ

Elif YILDIRIM

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Afet Eğitimi ve Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Elmaziye TEMİZ

31/08/2022, 76

Bu araştırmada, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin, mesleği seçmelerinde ve kariyer yöneliminde toplumsal cinsiyet rolleriyle aralarındaki ilişki incelenmek amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik öncelikle toplumsal cinsiyet ve meslek seçimi ile ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırma sürecinde Türkiye genelindeki 10 üniversitedeki Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinden oluşan 414 öğrenci bu çalışmaya gönüllü olarak sosyal ağlar üzerinden dahil edilmiştir. Çalışmanın verileri araştırmacının hazırlamış olduğu “Sosyo-Demografik Bilgi Formu”, Gökcan’ın (2018) uyarladığı ve 17 maddeli “Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği”, Millar ve Shevlin’in (2007) geliştirdiği Aysan ve Siyez’in (2011) uyarladığı 20 maddeli “Kariyer Denetim Odağı Ölçeği” ve Esen, Öztürk ve Siyez’in (2018) uyarladığı 25 maddeli “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile Mart – Aralık 2021 tarihleri arasında toplanmıştır.

Çalışmada AYAY Bölümü öğrencileri ile meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha eşitlikçi yaklaşım sergiledikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin anne eğitim seviyelerine göre toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına bakış açılarının değişim gösterdiği gözlenmektedir. Baba eğitim düzeyinin etkisi saptanmamıştır. Bir diğer çalışma olan kariyer denetim odağı ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1. sınıftaki öğrencilerin puanının 3. sınıftaki öğrencilerin çok kariyer odaklı aldıkları yüksek puan üzerinden yordanabilir. Sınıf seviyeleri arttıkça toplumsal cinsiyete bakış açıları da geleneksel boyuta yönelmiştir. AYAY öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri, kariyer

denetim odağı ve toplumsal cinsiyet algılarına göre meslek kararları ile orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, meslek seçimi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü ğrencileri

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN VOCATIONAL CHOICE AND CAREER ORIENTATION OF EMERGENCY AID AND DISASTER MANAGEMENT STUDENTS AND GENDER ROLES

Elif YILDIRIM

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Education and Management

Advisor: Assist. Prof. Elmaziye TEMİZ

31/08/2022, 76

This study aimed to explore the relationship between Emergency Aid and Disaster Management Department students and their gender roles in choosing a profession and career orientation. Initially, attempts were undertaken to establish a conceptual framework relating to gender and career choice to achieve this objective. A total of 414 students in Emergency and Disaster Management Departments registered in 10 different universities across Turkey participated voluntarily in the study through social networks. The following questionnaires were employed to collect study data between March and December 2021: 'Socio-Demographic Information Identification Form' prepared by the researcher, the 17-item 'The Gender Scale in Profession Selection' adapted by Gökcan (2018), the 20-item 'Career Locus of Control Scale' developed by Millar and Shevlin (2007) and adapted by Aysan and Siyez (2011), and 25-item 'Gender Perception Scale' designed by Esen, Öztürk, and Siyez's (2018).

In the study, a significant difference was found between the students of EADM Department and gender roles in choosing a profession. It was observed that female students displayed a more egalitarian approach than male students. It is observed that the students' perspectives on gender stereotypes vary according to their mother's education level. The effect of father's education level was not determined. Another study found a significant difference between career locus of control and grade levels. The score of the students in the 1st year can be predicted by the high score of the students in the 3rd year, which is very career-oriented. As the grade levels increased, the perspectives on gender also tended towards the traditional dimension. According to EADM students gender roles, career locus

of control and gender perceptions, a moderate relationship was found with their career decisions.

Keywords: Gender, career choice, Emergency Aid and Disaster Management Department students

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xiii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Soruları	7
1.4. Araştırmanın Önemi	9
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.6. Varsayımlar	10
1.7. Tanımlar	10

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Cinsiyet.....	11
2.2. Toplumsal Cinsiyet.....	11
2.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	12
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kazanımında Etkisi Olan Etmenler.....	13

Aile Kurumu.....	13
Kültür	14
Eğitim Kurumu.....	15
2.2.3. <i>Toplumsal Cinsiyet Kuramları</i>	16
Psikanalitik Kuram.....	17
Sosyal Öğrenme Kuramı	18
Bilişsel Gelişim Kuramı	18
Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	20
2.3. İnsan Yaşamında Çalışma ve Önemi.....	21
2.4. Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü	23
2.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü ve Önemi	25
2.5.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Yeterlilik Koşulları	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	28
3.2.1. Katılımcıların Sosyo-demografik Yapısıyla İlgili Bulgular	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	30
3.3.1. Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği (MSTCRÖ).....	31
3.3.2. Kariyer Denetim Odağı Ölçeği (KDOÖ).....	32
3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TSCAÖ).....	33
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Analizi	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?.....	36
4.1.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın İncelenmesi	36
4.1.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığın İncelenmesi	37
4.1.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yaşanılan Yer Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	38
4.1.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anne Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	39
4.1.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Baba Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	40
4.1.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anne Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	40
4.1.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Baba Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	42
4.1.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Meslek Kararı Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	42
4.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeyleri Nelerdir?	43
4.2.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Cinsiyet Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	44
4.2.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	45

4.2.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Yaşanılan Yer Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	46
4.2.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	47
4.2.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	48
4.2.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Anne Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	50
4.2.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Baba Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi.....	51
4.2.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Meslek Kararı Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi	52
4.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Nelerdir?	53
4.3.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Cinsiyet Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi.....	53
4.3.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Sınıf Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi	54
4.3.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Yaşanılan Yer Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi	55
4.3.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Anne Eğitim Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi	55
4.3.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Baba Eğitim Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi.....	56
4.3.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Anne Çalışma Durumu Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi	56
4.3.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Baba Çalışma Durumu Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi.....	57

4.3.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Meslek Kararı Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi	58
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç	61
5.2. Öneriler	66
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	66
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	67
KAYNAKÇA	68
EKLER	I
EK I. ARAŞTIRMA ETİK KURUL ONAYI	I
EK II. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER	II
EK III. ÖLÇEK İZİNLERİ.....	V
ÖZGEÇMİŞ.....	VI

KISALTMALAR

AFADEM	Afet ve Acil Durum Başkanlığı Eğitim Merkezi
AKOM	Afet Koordinasyon Merkezlerinde
ASKOM	Acil Sağlık Hizmetleri Koordinasyonu
AYAY	Acil Yardım ve Afet Yönetimi
AYAYDER	Acil Yardım ve Afet Yönetimi Derneği
ÇOMÜ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
FEMA	Amerikan Ulusal Afet Yönetimi Birliği
KDOÖ	Kariyer Denetim Odağı Ölçeği
KBRN	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehlikeler
MSTCRÖ	Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği
UMKE	Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi
SAKOM	Sağlıkta Afet Koordinasyon Merkezi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	Türk Dil Kurumu
TSCAÖ	Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılımları	29
Tablo 2	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğine ilişkin güvenilirlik düzeyleri	32
Tablo 3	Kariyer denetim odağı ölçeğine ilişkin güvenilirlik düzeyleri	33
Tablo 4	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	36
Tablo 5	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	37
Tablo 6	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	38
Tablo 7	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	39
Tablo 8	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	40
Tablo 9	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin anne çalışma durumuna göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	41

Tablo 10	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin baba çalışma durumuna göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	42
Tablo 11	Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	43
Tablo 12	Kariyer denetim odağı düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	44
Tablo 13	Kariyer denetim odağı düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	45
Tablo 14	Kariyer denetim odağı düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	46
Tablo 15	Kariyer denetim odağı düzeylerinin anne eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	48
Tablo 16	Kariyer denetim odağı düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	49
Tablo 17	Kariyer denetim odağı düzeylerinin anne çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	50
Tablo 18	Kariyer denetim odağı düzeylerinin baba çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	51
Tablo 19	Kariyer denetim odağı düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	52

Tablo 20	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	54
Tablo 21	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	54
Tablo 22	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	55
Tablo 23	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin anne eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	55
Tablo 24	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	56
Tablo 25	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin anne çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	57
Tablo 26	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin baba çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları	57
Tablo 27	Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları	58
Tablo 28	Değişkenlere yönelik korelasyon katsayıları	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	2021 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı	5
Şekil 2	2020 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı	6
Şekil 3	2019 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı	6

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde; yapılan araştırmaya yönelik problem durumunu, araştırmanın amacını ve önemini, araştırma sorularını ve sınırlılıklarını, araştırmanın varsayımlarını ve tanımları kapsamaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumsal cinsiyet; bireylere toplumun atfetmiş olduğu kadın ve erkek kavramını ifade etmektedir. Bu kavramlar, toplumun bireylerden beklentisini karşılamak ve çoğunlukla bireylerin biyolojik yapılarıyla sınırlandırılmış olan psikolojik yapılarını tanımlamaktadır (Dökmen, 2006). Başka bir açıdan toplumsal cinsiyet kavramı; sosyal açıdan belirtilmiş olan rolleri, etkinlikleri, tutumları ve davranışları, kadın ve erkek bireylere yönelik toplum tarafından atfedilmiş nitelikleri belirtmektedir (WHO, 2020). Cinsiyet, doğumun başlamasıyla beraber bireylere fizyolojik olarak atfedilen bir olguyu tanımlarken; toplumsal cinsiyet, bireyin içerisinde bulunduğu kültür aracılığıyla aktarılan yapıyı ifade etmektedir. Bundan dolayı toplumun beklentilerinin ve yönlendirmesinin bir neticesi olduğundan toplumdaki topluma, kültürden kültüre ve zaman içinde değişiklik gösterebileceği ifade edilmektedir (Ökten, 2009).

Toplumsal cinsiyet olgusunda; bir toplumun belirlemiş olduğu adetlerin, bireylerin yaşadıkları coğrafi bölgenin, toplumun yönetim biçiminin ve sosyal çevrenin bireylere attığı değerler gibi birden fazla etkenin belirleyici olduğu söylenebilir. Bireylerin fırsatları kullanım sürecinde, bu süreçte kaynakların ayrıştırılıp kullanılmasında ve kişilerin hizmetlere erişiminde bireylerin cinsiyetlerinden kaynaklı farklı muamelelere maruz kaldıkları görülmektedir. Bu ayrımcılık aşamaları; eğitim alma sürecinde, sağlıktan ve hukuktan faydalanma süreçlerinde ve meslek seçimine yönelik birçok alanda da ortaya çıkmaktadır (Çabuk Kaya, 2020).

Türkiye’de meslek seçimine yönelik ve cinsiyet açısından yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan, 2009 yılında Güldü ve Ersoy Kart tarafından yapılan ve toplumsal cinsiyet-siyaset ilişkisini inceleyen çalışmada kadınların istenilen ve beklenen düzeylere gelemediği ve siyaset denilince akla erkeklerin geldiği (Güldü ve Ersoy Kart, 2009), 2011 yılında Urhan ve Etiler’in yapmış olduğu çalışmada ise sağlık alanında çalışma

deyince kadınların daha çok akla geldiği ve ‘sağlık alanının zamanla sadece kadınlara atfedilmiş olduğu bir alan olmaya başladığı’ çıkarımlarına varılmaktadır (Urhan ve Etiler, 2011).

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Derneği’nin (AYAYDER) yapmış olduğu açıklamada; Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) çalışanları da insan hayatına destek veren önemli hizmet alanlarındandır. Bu alanda hizmet vereceklerin yüksek öğrenim düzeyinde okullaşması 2004 yılında ilk kez Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu bünyesinde açılması için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına başvuruda bulunulmuştur. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına yapılmış olan başvurunun değerlendirilme sürecinden sonra, 2005 yılı eğitim öğretim süresi içerisinde bünyesine öğrenci kabulüne başlamıştır. 2021 yılı itibariyle Türkiye genelinde YÖK’e bağlı toplam 23 program söz konusudur (AYAYDER, 2021).

Bu bölümün vizyonuna bakıldığında, 4 yıllık lisans süresi içerisinde ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 4. maddesi ile 5. maddesinin a ve b bentlerinde belirtilen temel ilkeler doğrultusunda, Türkiye genelindeki bütün sağlık kuruluşları ile itfaiye teşkilatı içerisinde “uzman” ve “yönetici” kadrolarında görevlendirilebilecek, alanda uygulanması gereken ana yöntemleri aktarabilen ve bu yöntemleri uygulayabilen, bunların yanı sıra hizmet verdiği kurum içerisinde görevli olan personele konunun gerektirdiği eğitimi verebilen, hizmet vereceği birimi yönetebilme becerisine sahip uzman personel yetiştirmektir (AYAYDER, 2020). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü vizyonuna bakıldığında ise yukarıda belirtilen özelliklere ek olarak AYAY Bölümünü uluslararası düzeyde sayılı lisans eğitimi veren üniversiteler arasında yer alması ve Çomü’nün öne çıkan araştırma üniversitesi olmasına katkı sağlamasını içermektedir (ÇOMÜ, 2022).

Gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan “tek numarayla bütün acil yardıma yönelik hizmetlerinin uygulanması” itfaiye birimlerince yönetilmektedir. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne kabul edilmek için yapmış olduğu anlaşmalar ile bu anlaşmalara yönelik hazırlamış olduğu uyum yasalarının bazıları bu konuyu detaylı olarak ele almaktadır. Türkiye’de bu hizmeti eksiksiz verebilmesi için bilgili, donanımlı ve iyi yetiştirilmiş acil yardım uzmanı ve afet yöneticilerine gereksinim oluşmaktadır. Alana yönelik eksikliği gidermeye yönelik Amerikan Ulusal Afet Yönetimi Birliği (FEMA) ile İstanbul Teknik

Üniversitesi aralarında eğitim protokolü anlaşması yapmışlardır. Başbakanlık ve İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmış olan bu anlaşma doğrultusunda bütün şehirlerdeki İl Afet Müdürlükleri, İl Sağlık Müdürlükleri, İtfaiye Teşkilatları ve Belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlarına Afet Yönetimi ile ilgili oluşturulan birimlere ve sorumluluk verilen çalışanlara aşamalı bir şekilde eğitim verilmesi zorunluluğu doğmuştur. Uygulamanın temel taşlarından biri de yenilenmiş olan itfaiye birimleridir. Bu doğrultuda her ilde valiliklere bağlı oluşturulan İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nde Acil Yardım Uzmanı, Afet Yöneticisi, İtfaiye Teşkilatı Uzmanı ve yöneticileri görevlendirilmiştir. Nitelikli olması gereken bu çalışanların da AYAY alanında eğitim vermekte olan dört yıllık lisans programıyla karşılanması ana hedef olarak belirlenmiştir. AYAY Bölümü, AABT, Arama-Kurtarma, Acil Yardım, İtfaiyecilik ve Afet Yönetimi alanına yönelik konuları içerisinde barındıran yoğun teorik ve pratik uygulamaya yönelik bir eğitim programına sahiptir (ÇOMÜ, 2022).

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü mezunlarının istihdam edilebilecekleri alanlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir; (ÇOMÜ, 2022).

- İçişleri Bakanlığına bağlı Acil Durum ve Afet Yönetimi (AFAD)
- Uzman Yardımcısı (AFAD)
- İçişleri Bakanlığı AFAD Başkanlığı Eğitim Merkezi (AFADEM)
- İl AFAD Yönetim Merkezleri
- Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bünyesinde

Afet Yönetimi kapsamında çeşitlenen afet türleri ve oluşan bilgi ve tecrübe birikimine göre Sağlık Bakanlığı ve İç İşleri Bakanlığı gibi kamu birimlerine bağlı olarak yeni birimler, müdürlükler ve şubeler şeklinde teşkilatlandırılmıştır. Bu da AYAY mezunlarının çalışma alanlarının genişlemesini beraberinde getirmiştir. İsim düzeyinde de olsa bu alanlardan da bahsedilmesi yerinde olacaktır.

1. Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığına Bağlı Şubeler

- Sağlıkta Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM)
- Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)
- Yurtiçi ve Yurtdışı Operasyonlar

- Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehlikeler (KBRN)

- Sağlık Afet Planlaması

- Psiko-sosyal Destek

- Çevre Sağlığı ve Risk Grupları Yönetimi

2. 112 İl Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı Şubeler

- Kara, hava ve deniz Ambulans Hizmetleri ve İl Ambulans Hizmetleri

- Acil Sağlık Hizmetleri Koordinasyonu (ASKOM)

3. Lojistik ve Teknik Hizmetler Daire Başkanlığına Bağlı Şubeler

- Afet Lojistiği, Depo Yönetimi ve Yardımlar

4. Eğitim ve Projeler Daire Başkanlığı Bağlı Şubeler

- Acil Sağlık Eğitimleri

- UMKE ve Afet Eğitimleri

- İlk Yardım Eğitimleri

5. İzleme Değerlendirme Daire Başkanlığına Bağlı Şubeler

- İstatistik ve Epidemiyoloji

- Koordinasyon ve Değerlendirme

6. İl Sağlık Müdürlükleri Acil Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüklerinde

- 112 Komuta Kontrol Merkezi

7. Afetlerde Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü

8. Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE)

9. Büyük Şehir Belediyeleri Afet Koordinasyon Merkezlerinde (AKOM)

10. İtfaiye Teşkilatları Eğitim Merkezlerinde

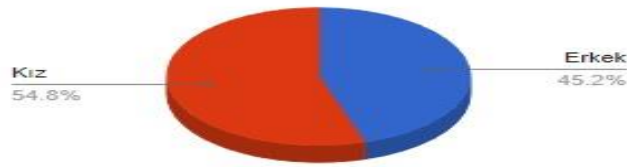
11. Acil Yardım ve Afetlerle ilgili Sivil Toplum Kuruluşları

12. Bakanlıklara bağlı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerinde aktif bir şekilde rol almaktadırlar.

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünden mezun olan bir öğrenci yukarıda belirtilen çalışma alanlarına bakıldığı zaman arama kurtarma, sağlık hizmetleri, yönetim, haberleşme gibi alanlarda iyi bir eğitim almak zorundadır. Yükseköğretime sınavla öğrenci yerleştirilmesi sürecinde diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölüme öğrenci alımında da cinsiyet sınırlandırması söz konusu değildir. Ancak araştırmacı bizzat kendi öğrenciliği döneminde ve sonrasındaki gözlemlerinde AYAY öğrencilerinin daha çok kadın öğrencilerden oluştuğu sonucuna varmıştır. Nitekim Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) AYAY Bölümü öğrenci sayılarına son üç yıllık dönemde bakıldığından kadın öğrencilerin tercih oranının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu söylenebilir (YÖK, 2022).

	Sayı	% Oran
Kız	34	%54,8
Erkek	28	%45,2

Yerleşenlerin Cinsiyet Dağılımı

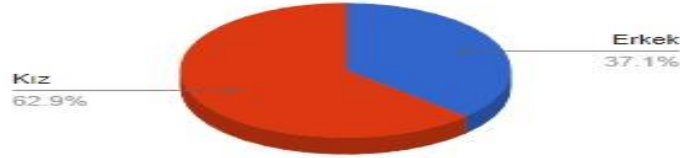

Şekil 1. 2021 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı

2021 yılında ÇOMÜ AYAY Bölümüne yerleşen öğrencilerin %54,8'ini kız (n= 34) öğrenciler oluştururken, %45,2'sini erkek (n= 28) öğrenciler oluşturmaktadır (Şekil 1). Kız öğrencilerin alana ilgisinin daha çok olduğu görülmektedir.

	Sayı	% Oran
Kız	39	%62,9
Erkek	23	%37,1

Yerleşenlerin Cinsiyet Dağılımı

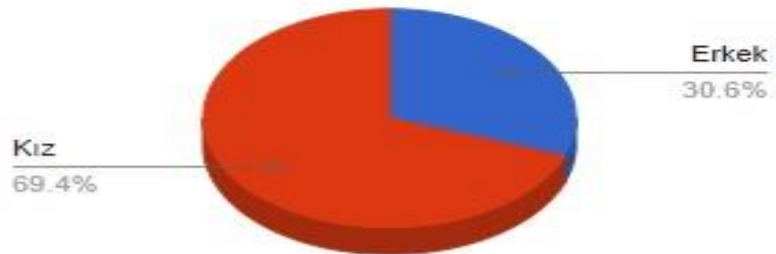

Şekil 2. 2020 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı

2020 yılında ÇOMÜ AYAY Bölümüne yerleşen öğrencilerin %62,9'unu kız (n= 39) öğrenciler oluştururken, %37,1'ini erkek (n= 23) öğrenciler oluşturmaktadır (Şekil 2). Kız öğrencilerin alana ilgisinin daha çok olduğu görülmektedir.

	Sayı	% Oran
Kız	43	%69,4
Erkek	19	%30,7

Yerleşenlerin Cinsiyet Dağılımı

Şekil 3. 2019 yılında Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünü seçen öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı

2019 yılında ÇOMÜ AYAY Bölümüne yerleşen öğrencilerin %69,4'ünü kız (n= 43) öğrenciler oluştururken, %30,6'sını erkek (n= 19) öğrenciler oluşturmaktadır (Şekil 3). Kız öğrencilerin alana ilgisinin neredeyse erkeklerin iki katı olduğu görülmektedir.

Çalışma alanlarına bakıldığı zaman Acil Yardım ve Afet Yönetimi kapsamına giren pek çok idari yapının başındakilerin erkek olduğu görülmektedir. 2020-2021 yılları itibariyle, AFAD yönetim kurulu ve yönetici yardımcılarının, Kızılay yönetim kurulu ve yönetici yardımcılarının, Uluslararası Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE) yönetim kurulu ve yönetici yardımcılarının erkeklerden meydana geldiği görülmektedir. Görüldüğü gibi mesleğin idari, üst kariyer basamaklarında kadınlar yer alamamaktadır. Mesleği seçme, mesleğe hazırlama ve çalışma yaşamında mesleği sürdürmede kariyer basamaklarının her iki cinsiyet için ulaşılabilir olması elbette rasyonel ve demokratik bir haktır.

Türkiye'nin toplumsal yapısında çocukluktan itibaren kız ve erkek çocukları yetişkin hayatına hazırlanırken, yani sosyalleşme sürecinde “sen kızsın, kızlar kibar olur. İleride sen bir hanımefendi ve anne olacaksın. Sen erkeksin, güçlüsün ve ileride beyefendi olacaksın, ev idaresini sen yapacaksın” şeklinde yetiştirilmeleri bireylerin kendilerine ve başkalarına karşı önyargılı tutumlarla yetişmelerine etki etmektedir. Meslek seçimi de bu rol yüklemelerinden etkilendiği için irdelenmeye değer bir konudur. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin alan seçiminde kişiliklere yüklenen cinsiyetçi rollerin etkisi var mıdır? sorusu bu çalışmanın cevap aradığı problemdir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçimi ve kariyer yöneliminin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkisinin olup olmadığının ortaya konmasıdır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırma soruları, problemin duruma göre iki başlık altında ayrıntılandırılmıştır. Bunlar Betimsel Araştırma Soruları ve Farklılıkların İncelenmesine Yönelik Araştırma Soruları başlıkların altında aşağıda ifade edilmiştir.

Betimsel Araştırma Soruları

1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeyleri nelerdir?
3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları nelerdir?

Farklılıkların İncelenmesine Yönelik Araştırma Soruları

4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri
 - a. Cinsiyet,
 - b. Sınıf düzeyi,
 - c. Yaşanılan yer,
 - ç. Anne ve baba eğitim düzeyi,
 - d. Anne ve baba çalışma durumu,
 - e. Meslek kararı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeyleri
 - a. Cinsiyet,
 - b. Sınıf düzeyi,
 - c. Yaşanılan yer,
 - ç. Anne ve baba eğitim düzeyi,
 - d. Anne ve baba çalışma durumu,
 - e. Meslek kararı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları
 - a. Cinsiyet,
 - b. Sınıf düzeyi,
 - c. Yaşanılan yer,
 - ç. Anne ve baba eğitim düzeyleri,
 - d. Anne ve baba çalışma durumu,
 - e. Meslek kararı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çalışmanın amacı, sosyal ağlar üzerinden ulaşılan Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin bu mesleği seçmelerine yönelik tutumlarında ön plana çıkan toplumsal cinsiyete yönelik tutumlarını tespit etmek ve kariyer planlarına ilişkin tutumlarını araştırmaktır. Bu çalışmada kadınların bu mesleği seçmelerindeki amaç toplumsal cinsiyete dayalı olarak ele alınmaktadır.

Kadınların çalışma hayatına katılımının artırılabilmesi, mesleki tercih aşamasında toplumsal cinsiyet yargılarından etkilenmemeleri için meslek seçimi sürecinde bireyleri bu konu hakkında eğitmek ve oluşabilecek ön yargılarının yıkılmasını hedeflemektedir.

Bu çalışmanın sonuçları İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı yöneticilerine, meslek seçecek öğrenci adaylarına ve bu alanda bilimsel çalışma yapacak olan araştırmacılara öneriler geliştirebilmeyi imkân sağlayacağı için önemli bulunmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki maddelerle belirtilmiştir;

1. Bu araştırma Türkiye sınırları içerisinde aktif hizmet veren üniversitelerdeki Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerini içermektedir. Bu öğrencilere sosyal ağlar üzerinden ulaşılmıştır. Bulgular, bu öğrencilere ve benzerlik gösteren diğer öğrencilerle genellenebilir.
2. Pandemi nedeniyle bütün üniversitelere sosyal ağlar üzerinden ulaşım sağlandığı ve gönüllük esasına dayalı olduğu için bazı üniversitelerden aktif katılım sağlanmamıştır. Bu yüzden araştırmada bazı üniversitelerin katılımcı sayısının az olduğu görülmektedir.
3. Üniversitelerin AYAY Bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin irdelenmesi, araştırmaya yönelik geliştirilmiş olan Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlandırılmıştır.
4. Üniversitelerin AYAY Bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarının tespiti Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlandırılmıştır.

5. Üniversitelerin AYAY Bölümü öğrencilerinin kariyerleri hakkındaki duygu, düşünce ve beklentileri, Kariyer Denetim Odağı Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Varsayımlar

1. Araştırmaya katkı sağlayan öğrencilerin kendilerine sunulan demografik sorulara kendilerini doğru aktaracak ölçüde samimi ve dürüst bir şekilde cevapladıklarını kabul etmişlerdir.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeğine, Kariyer Denetim Odağı Ölçeğine ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğine yönelik verdikleri cevaplar bireylerin gerçek duygu ve düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Cinsiyet: En genel düzeyde canlıların, özelde insanın doğuştan getirdiği üreme organları üzerinde tanımlanan biyolojik özelliğidir.

Toplumsal Cinsiyet: Kişilerin, birbirleriyle olan ilişkilerinden dolayı meydana gelen, toplumun bireylere atfettiği simgeleri içinde barındıran, kültürel ve psikososyal araçlarla meydana gelen ve ulaşılan bir statüdür.

Toplumsal Cinsiyet Roller: Toplumun bireylere, kadın ve erkek olmalarına yönelik atfettiği tutum ve davranışlar bütünüdür (Piscalho vd., 2010; West ve Zimmerman, 1987).

Meslek: Belirli bir eğitim süreci ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara fayda sağlayan malı ve hizmeti üretmek ve bunun karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları toplum tarafından belirlenmiş iş olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

Kariyer: Bireylerin hayatı boyunca işe yönelik edindikleri tecrübe ve faaliyetlerle yönelik geliştirdiği tutum ve davranışlar bütünüdür (Albayrak, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyetin rolleri ve kavramları hakkında açıklamalar yapılacaktır. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet rollerinde etkili olan faktörlere değinilecektir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri ile toplumsal cinsiyetin oluşumunu açıklayan kuramlara yer verilmiştir.

2.1. Cinsiyet

İngilizcedeki karşılığı “sex” olarak ifade edilen cinsiyet kavramı, canlılarda kromozomlar, gen ifadesi, hormon işlevi ve seksüel anatomi vb. fiziki yapılarla bağlantılı olan bir seri biyolojik özellikler ile ifade edilmektedir (Heidari vd., 2016).

Türk Dil Kurumu’nun (TDK) tanımında belirtildiği üzere cinsiyet; “Kişiyi, üreme aşamasında farklı bir rol belirleyen, kadın ve erkeği birbirinden ayırmaya yarayan yaratılış özelliği” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2021). Diğer bir deyişle; cinsiyet, bireyleri er veya dişi olarak anlamlandıran biyolojik özellikler olarak ifade edilmektedir (Taşçı, 2017). Bir diğer ifadeye bakıldığında ise cinsiyet, yaratılıştan gelen, bireyleri kadın ve erkek diye ikiye ayırmak suretiyle kullanılan söyleyiş biçimidir (Vatandaş, 2007). Cinsiyet kavramı asıl olarak kadın ve erkek arasında mukayese olmadan söylenen bir tabir iken zamanla toplum tarafından anlam bularak tarafsızlığını yitirmiştir (Arıcı, 2011).

2.2. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, bireylere toplumun atfetmiş olduğu kadın ve erkek kavramını ifade etmektedir. Bu kavramlar, toplumun bireylerden beklentisini karşılamak ve çoğunlukla bireylerin biyolojik yapılarıyla sınırlandırılmış olan psikolojik yapılarını ifade etmektedir (Dökmen, 2009). Cinsiyet, doğumun başlamasıyla beraber belirlenen bir olguyu tanımlarken; toplumsal cinsiyet, bireyin içerisinde bulunduğu kültür aracılığıyla aktarılan yapıyı ifade etmektedir. Bundan dolayı toplumun beklentilerinin ve yönlendirmesinin bir neticesi olduğundan toplumdan topluma, kültürden kültüre ve tarihler boyunca değişiklik gösterebileceği ifade edilmektedir (Ökten, 2009).

Toplumsal cinsiyet; bireylerin yalnızca doğduğu anda atfedilen cinsiyetle sınırlandırılmasından daha çok içinde yaşadığı toplumda bulunduğu zamana göre farklılık gösteren cinsiyet konumu şeklinde tasvir edilmektedir (Berkday, 2000).

Toplumsal cinsiyet, yalnızca bireysel aidiyet belirtilmediği gibi kadınlığın ve erkekliğin toplumsal hedeflerini de ortaya sunmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı kurumsal ve yapısal açıdan incelendiğinde cinsiyete dair iş dağılımını da içinde barındıracak biçimde büyük çaplı bir çeşitliliğin olduğu gözlemlenmektedir. Bu açıdan toplumsal cinsiyet olgusu kadın ve erkek arasındaki sosyal yönden eşitlik sağlamayan bir ayrışmaya sebep olmaktadır (Marshall, 1999).

Toplumsal cinsiyet olgusu Giddens'a (2012) göre, "toplumsal açıdan belirlenmiş erkeksilik ve kadınsılık rolleriyle ilişkilidir ama bireylerin biyolojik cinsiyetleri açısından direkt bir sonucunun olmasının zorunluluğu yoktur". Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumun kadın ve erkeğe yönelik nasıl bir anlam yüklediği ile ilgili terimi ifade etmektedir. Bu terim, bireylerin hali hazırda bulunan fizyolojik, biyolojik ve genetik özelliklerinin yanı sıra toplum tarafından kadın ve erkeğe atfetmiş rolleri ifade etmektedir (Özvarış, 2015). Bu yüzden bireylerin topluma katılım durumlarının, bulunuş şekillerinin ve sosyal yaşamda temsil ettikleri kesimin, çok büyük oranda buldukları alandaki cinsiyete yönelik bakış açısından etkilendiği düşünülmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013).

2.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Toplum içerisinde nesillerin yaşamlarını sürdürebilmeleri üzere bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine gereksinim duydukları düşünülmektedir. Önceki zamanlarda gereksinim olduğu düşünülen bu yapı, biyolojik ve sosyal ilişkiler açısından farklılıkları düzenlemekten ziyade, toplumsallaşmanın gerektirdiği iyi sonuçlar doğurmamayan bir bakış açısıyla sonuçlanmaktadır (Marshall, 1999).

Giddens'a (2012) göre, toplumsallaşma süreci doğum eylemiyle birlikte oluşum göstermektedir. Bebekler istemsiz bir şekilde toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmektedir. İlk sosyalleşme ortamı olarak kabul edilen aile, çocuğa cinsiyetine uygun rolleri sözlü ya da sözsüz olacak şekilde aktarımını sağlamaktadırlar. Kadın ve erkeğin fiziksel özellikleri, tercih ettikleri giyim şekilleri, bebeklerin toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Diğer bir yandan çocukların oynadığı oyun ve oyuncaklar, kitle

iletişim araçları, kitap gibi çocukların devamlı etkileşim halinde olduğu birçok araç toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açısını biçimlendirmektedir (Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Toplumsal cinsiyet rollerinin ana temasını toplumsal yapının içinde barındırdığı birçok olgu oluşturmaktadır. Toplumsallaşma aşamasında etkileşim halinde olduğumuz insanlar, topluma ait her türlü değerleri içinde barındırması sebebiyle toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunu sağlamakta ve gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bunların haricinde ebeveynler, okul, akran grupları, kardeş gibi birçok etken sosyalleşmeye katkı sağlamasının yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerinin geniş ölçüde aktarılmasında çok büyük rol almaktadır (Seçgin ve Tural, 2011).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumlarda bireylerin kadın ve erkek olarak elverişli bulunan davranış, tutum, hak ve sorumlulukları şeklinde ifade edilmektedir. Toplumun belirlemiş olduğu tüm rolleri içinde barındırdığı düşünülen hak, görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Toplumca atfedilen tutumda, bireylerin “kız çocuğu”, “kadın”, “erkek çocuğu” veya “yetişkin erkek birey” rolüne yönelik tutum sergilemesi beklenilmektedir (Bee ve Boyd, 2009).

Toplumsal cinsiyet rolleri, farklı toplum, mekân, zaman ve doğrultuda meydana gelebilmektedir. Değişik toplum ve kültürde yaşayan bireylerden, içinde buldukları toplumun beklediği roller diğer toplumlardaki roller ile aynı olmamaktadır. Devamlı değişim gösteren kültürel yapı, bireylere atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinde de farklılığa neden olmaktadır (Bingöl, 2014).

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kazanımında Etkisi Olan Etmenler

Toplumsal cinsiyet rollerini etkisi altına alan etmenler; aile kurumu, kültür ve eğitim kurumu olarak belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerini etkisi altında kalan bu etkenler aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Aile Kurumu

Cinsiyet rollerinin toplumda ve kültürde farklılıklar gösterdiğini kabul ettiğimiz zaman, cinsiyet rolleri için ilk bakılması gereken yer aile olması gerekmektedir. Aile

toplumun en küçük birimi olduğuna göre cinsiyet rollerinin kazanılmasında önemli bir etkiye sahiptir (Bhasin, 2003).

Aile, kişilerin tutum ve davranışlarının oluşmasında ilk başta gelen kurum olarak yer almaktadır. Aile, kişilik gelişiminin oluşmaya başladığı yeri kapsamaktadır. Topluma yönelik kalıp yargılar, kurallar burada öğrenilmektedir. Aile doğumdan itibaren çocuklarına kavramları öğretmek, rol model olacak, çocuğun yapmış olduğu yanlış davranışlarını gözlemleyip onları doğru bir şekilde düzelterek bireylerin toplumsallaşmasına büyük katkıda bulunması gerekmektedir (Tezcan, 1999). Çocuğun sosyalleşmeye başladığı ilk yer aile olarak kabul edilmektedir. Aile bireyleriyle kurulan ilişki ve iletişim çocuğun sosyal açıdan kimliğinin oluşmasında ve bireyin sosyalleşmesinde büyük çapta etki göstermektedir. Bu açıdan birey, sosyalleşmeyle beraber cinsiyet kavramına yönelik özellikleri ve onu kapsayan rolleri de aile ortamında edinmektedir. Bu yüzden aile fertlerinin, çocuğun toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımında etkili olduğu savunulmaktadır (Başçı, 2016).

Çocuklar, doğdukları andan itibaren kadın ve erkek cinsiyetine yönelik belirlenmiş kuralları görerek onlara uygun şekilde davranmaya başlamaktadırlar. Çocuklar kadınların ve erkeklerin karşı cins ile olan ilişkisini hayatlarına entegre etmeye ilk olarak ailesinden görerek ve öğrenerek başlamaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında çocukların cinsel kimliklerinin oluşumu anne ve babası ile kurdukları ilişki ile ilişkilendirilmektedir. Çünkü çocuklar okul öncesi süreçte ebeveynlerini gözlemleyerek ve kendilerine rol model seçerek büyümektedirler (Yelken, 1996). Aile ortamından çocuklar kendi cinsinden olan kişinin davranışını daha fazla dikkate almaktadırlar. Kız çocukları annelerini rol model alarak, onun gibi giyinmeye, onun davranış ve tutumlarını sergilemeye; erkek çocukları ise babalarını örnek alarak, babasının giyim tarzını, kurallarını, rollerini ve davranışlarını benimsemektedirler. Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerde bulunan toplumsal cinsiyet rollerinin, aile ortamında çocuğa aktarıldığı belirtilmektedir (Sabuncuoğlu, 2006).

Kültür

Cinsiyet kavramı, yaşandığı zamana ve içinde bulunduğu ortama göre değişiklik göstermektedir. Kültürel açıdan cinsiyet kavramının yorumlanması ise bireyle toplum içerisinde atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde etkili bir şekilde rol almaktadır (Nas, 2015). Diğer bir yandan kişilerin içinde bulunduğu toplumun cinsiyet kavramına yönelik atfettiği davranış ve tutumlar, kişilerden beklentileri, bireylerin yaşam

şekilleri de toplumsal cinsiyet rolleri açısından şekillenmektedir (Eryılmaz ve Mutlu, 2016). Kültürel yaklaşımlar, bireylerin cinsiyetlerine yönelik belirleyici özellikleri ile açık bir şekilde nasıl davranmaları konusunda açıklayan sistemin ana bileşenidir (Ridgeway ve Correll, 2004). Bir toplumun belirlediği ve kabul ettiği toplumsal cinsiyete yönelik algı, bireylerin toplumdaki konumunu ve toplumsal hayata yönelik ne şekilde katılım sağladığını büyük oranda etkilemektedir (Aksan vd., 2011). Toplumun içerisinde barındırdığı mevcut kültürel yapı da cinsiyetlerin toplum içerisindeki konumuna yönelik bireylerin nasıl davranmaları gerektiğine, alışkanlıklarına, çalışma şekillerine ve kılık kıyafetlerine yönelik farklı kalıplar oluşturmaktadır (Ersoy, 2009). Bu açıklamalara bakıldığında bir toplumun kültürel yapısı, bireylerin nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili cinsiyet kalıplarına yönelik belirli bir beklenti ve karmaşık kurallar içermektedir (Civil ve Yıldız 2010).

Günümüzde cinsiyet kalıplarına yönelik kısıtlamalar her ne kadar esnekleşmiş gözükse de cinsiyet rolleri bütün dünya kültürlerinin halen aktif bir parçası olarak etkinliğini sürdürmektedir (Burger, 2006). Hemen hemen bütün kültürlerde, erkek çocuklarına erken yaşlardan itibaren atak, yarışmacı ve girişken olmaları dayatılırken; kız çocuklarına naif, uysal, fedakâr olmaları yönünde desteklerde bulunmaktadır. Bu yüzden toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda kültürel yapılara yönelik pekiştireçler büyük oranda etki göstermektedir (Kuzgun ve Sevim, 2004). Bir başka açıdan bakıldığında da toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bireyler arasında eşitsizlikler görülmektedir. Buna sebebiyet veren durum ise toplumlar içerisindeki geleneksel bakış açısıdır. Bu bakış açısına göre erkeklerin kadınlardan daha yüksek statüde görülmesine sebep olmaktadır (Aydın vd., 2016). Bu sebeple de erkeklige verilen değer iki cinsiyetin de sıkıntıya girmesine sebep olmaktadır (Adler, 2017). En son bakıldığında kültürün en önemli aktarıcılarının başında masalların olduğu savunulabilir. Masallara bakıldığında çoğu zaman kadınlar hep ikincil konuma atılırken erkekler hep üstün konumlarda yer almaktadır. Bu yüzden masallarda kadını yeterlilik açısından da aşağılayıcı betimlemelere rastlamak mümkündür (Adler, 1999).

Eğitim Kurumu

Çocuklar doğduktan itibaren aile üyeleri ve yakın çevreleriyle etkileşim halindedirler. Bu etkileşimden kaynaklı bireyler toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmektedir. İlerleyen zamanda bu sürece okul ortamı ve öğretmenler eklenmektedir (Atış, 2010; Özcan, 2012; Yaşar, 2011). Okullarda toplumsal cinsiyet rollerinin aktarılmasında öğrenci ile

muhatap olan bütün herkes etki sahibidir. Örneğin; idari personel, öğretmenler, hizmetliler, servis sürücüler ve diğer öğrencilerdir (Seçgin ve Tural, 2011). Bu kişiler içerisindeki en öncelikli kişiler öğretmenlerdir. Öğrenci ile birebir etkileşim halindedirler. Öğretmenlerin sergilediği tutum ve davranışlar öğrencilere rol model olma konumundadır. Bundan dolayı öğretmenler, toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıları devamlı gündemde tutarak öğrencilerin bu davranışları rol model almasından kaçınılmalıdır (Özaydınlık, 2014).

Okullarda en çok etkileşim halinde olunan bir diğer unsur ise kitaplardır (Gümüšoğlu, 2008). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik imgeler çocukların eğitim hayatlarında ilk temas geçtikleri ders kitaplarında dahil bulunmaktadır (Yaylı ve Kitiş Çınar, 2014). Türkiye’de de yapılmış olan çoğu araştırmalarda okullarda eğitim aracı olarak kullanılan kitapların, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin tekrardan oluşmasına büyük ölçüde katkıda bulunduğu belirlenmiştir; bu yüzden ders kitaplarının cinsiyet ayrımına yönelik vurgulanan kalıplardan ayrıştırılıp toplumsal cinsiyet rollerini kabul edilebilir olarak görülmesine müsaade edilmemesi gerekmektedir (Kırbaşoğlu Kılıç ve Eyüp, 2011).

Eğitimde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik gelişen cinsiyet ayrımcılığı, meslek seçimlerine de büyük oranda yansımaktadır. Cinsiyete yönelik mesleki ayrışmadan kaynaklı en önce kadınların seçebileceği meslekler, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinden dolayı toplum tarafından belirlenmektedir (Özaydınlık, 2014). Yapılmış olan araştırmalara bakıldığında, genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, eğitim alanında cinsiyete yönelik eşitsizliğin çoğunu toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi altında kaldığının sebebi olarak belirtilmektedir (Öztan ve Doğan, 2015). Eğitim seviyesinin artması ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik aydın görüşün gelişmesine katkı sağlamaktadır (Aydın vd., 2016).

2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyetin yapısı, oluşumu ve gelişimi hakkında bilgiler sunan farklı kuramlar bulunmaktadır. Bu alanda toplumsal cinsiyetin oluşumunu ifade eden; psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı ve toplumsal cinsiyet şeması kuramları hakkında bilgiler verilmektedir.

Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram, bireylerin doğumundan ölümüne kadar olan zamanda kişilerin psikoseksüel ve psikososyal gelişim aşamalarını inceleyerek psikoloji bilimine çok büyük etkide bulunmaktadır. Psikoloji biliminin babası ve psikanalitik kuramın öncüsü olarak kabul edilen Freud, psikoseksüel gelişim dönemini; oral, anal, fallik, latent (gizil) ve genital dönemi de içine alan 5 ayrı aşamada tanımlamasını yapmaktadır. Bunlardan ilki olan oral dönem, bireylerin hayatının ilk yıllarını içine almaktadır. Bu dönemde ağız, haz bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Bebek devamlı annesini emdiği için hem besin gereksinimini karşılamaktadır hem de tatmin olmaktadır. İkinci evre ise, anal dönemdir. Bu dönemde 1-3 yaş arasını ifade etmektedir. Bu dönemde haz duygusu anal bölgeye kaymaktadır. Ebeveynlerin bu dönemdeki tutumları bebeğin kişiliğinin belirlenmesinde büyük etkileri vardır. Üçüncü evre ise, fallik dönemdir. Bu dönem 3-6 yaş grubu bebekleri içerisine almaktadır. Bu dönemde açığa çıkan bilinçaltında bulunan cinsellik dürtüsü bireylerde çelişkili bir sürecin yaşanmasına sebep olmaktadır. Dördüncü evre ise, gizil dönemdir. Bu dönem 6-12 yaş grubunu bebekleri içerisine almaktadır. Bu dönemde, fallik dönemin başlarında ortaya çıkan cinsel merakın; okula, arkadaşlara ya da çeşitli faaliyetlere yönelim gösterdiği görülmektedir. Son evre ise; psikoseksüel gelişimin son evresi olan genital dönemdir. Bu dönem ergenlik süreci ile başlar ve yaşlılık döneminde tamamlanır. Cinsel merak bu süreçte tekrar açığa çıkmaktadır. Fakat bireyler bu aşamayı sosyalleşme süreci, spor ve iş gibi değişik aktiviteler yoluyla cinsel enerjilerini kontrol altına almaktadırlar (Corey, 2008).

Türkiye toplumunun erkeklerden isteği toplumda varlığını kabul ettirmesi ve sürdürmesi aynı zamanda ev ekonomisinin sorumluluğunu üstlenmesidir. Bu beklenti erkeğin duygusallık yönünün körelmesine ortam hazırlamaktadır. Kadınlar için talep edilen durum tam tersi yöndedir. İş yaşamındaki alanının kısıtlanması, evinde daha etkin rol üstlenmesi, erkeklerle kıyaslandığında daha narin, hassas ve duygulu olmaları toplumun kadınlardan istekleri arasında yer almaktadır (Gümüšoğlu, 2014). Bu açıdan bakıldığında çocukluk çağından itibaren kız çocukları rol model olarak kendilerine annelerini almaktadırlar. Erkek çocukları ise rol model olarak babalarını örnek alarak gelişim göstermektedirler. Bu yüzden çocuklar, ebeveynlerinin görevlerini, haklarını, sorumluluklarını ve özelliklerini kendileri ile bağdaştırmaktadırlar (Özkan ve Gündoğdu, 2011).

Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kuram, toplumsal cinsiyetin bireylere atfetmiş olduğu kadınsılık ve erkeksilik rollerini araştıran kuramlardan birisidir. Sosyal öğrenme kuramında, bireylerin cinsiyetlerine yönelik tutumları kazanmalarında Bandura'nın öne sürmüş olduğu öğrenme aşamalarının önemi ifade edilmektedir. Bu kurama göre toplumsal cinsiyet yaklaşımı ve kişilerin üstlendiği roller ailenin ve günlük yaşamın pek çok alanında etki gösteren sosyal birimleri de içinde barındıran sosyal etkiler ağının kapsadığı ürünlerdir (Bussey ve Bandura, 1999).

Sosyal öğrenme kuramına bakıldığında öğrenme sürecinde iki aşama üzerinde durulmaktadır. Bu öğrenme sürecinde ilk aşama "edimsel koşullama", diğeri ise "model alma ve taklit" aşamasıdır. Edimsel koşullanmada da ödüllendirilen veya olumlu sonuçlar doğuran davranışın gelecek süreçte tekrarlanma olasılığı yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Aynı zamanda cezalandırılan veya olumsuz sonuçlar doğuran davranışların ise tekrarlanma sıklığında azalma olduğu görülmektedir. Bu süreçte çocuklar, aile ya da toplumda cinsiyetine yönelik tutumlar sergiledikleri zaman ödüllendirilirken, cinsiyetine uygun olmayan tutum sergileyenler ise cezalandırılmaktadırlar. Buna yönelik çocuklar, ödüllendirilen davranışlarını devamlı tekrarlamakta, cezalandırılan davranışlarından ise kaçınılmaktadırlar. Örnek verecek olursak ağlama davranışı kızlar tarafından pekiştirilirken erkekler tarafından pekiştirilmediği gözlenmektedir. Bu durumda ağlama davranışı kızlar tarafından sürdürülürken, erkekler tarafından tekrarlanmamaktadır.

Bir diğeri aşama olan, model alma ve taklit aşamasında ise, gözlenen etmenleri (ebeveyn, öğretmen, arkadaş, etkilenilen herhangi bir kişi) rol model olarak bu etmenlerin davranış ve tutumları yeri geldikçe taklit etmektedirler. Özellikle kız çocukları kadın bireyleri ve annelerini, erkek çocukları ise erkek bireyleri ve babalarını rol model almakta ve onları taklit etmektedirler (Dökmen, 2004).

Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim kuramının savına bakıldığında, bireylerin doğumundan itibaren cinsiyetin oluşmasında ve cinsiyete bağlı rollerin kazanımında, bilişsel gelişim süreci aktif ve etken bir rol almaktadır (İmamoğlu, 2008). Bu durumla beraber, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşum aşamasında biyolojik ve toplumsal süreçlerin çocukluk çağından itibaren kavramlaştırılmasının çok büyük etkileri olduğu gözlenmektedir (Esen, 2013). Toplumsal

cinsiyet rollerinin oluşumuna katkı sağlayan biyolojik aşamalar, anatomik oluşumlar ve hormonal süreçlerle bağlantılı bir şekilde kişilerin kendi vücutlarını “kadın” veya “erkek” olarak betimlemesiyle ilişkiliyken; toplumsal süreç aşamasına bakıldığında, içerisinde bulunulan toplumun bireye atfettiği “kadın” ve “erkek” tanımlarına yönelik roller ve bu rollere yönelik beklentiler ile ilişkili olduğu savunulmaktadır (Yüksel, 2006). Bir başka açıdan bakıldığında, bu kuramın tezine göre toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi, bireyin çocukluk çağından bu yana kendisini kız ya da erkek olarak tarif edebilmesi ile başlamaktadır (Esen, 2013).

Kohlberg ise Piaget'nin tezi olan bilişsel gelişim kuramını benimseyerek üzerinde çalışmalar yaptığı bu kuramda, algının çocukluk çağından bu yana süregelen süreçte, kademe kademe geliştiğini ve bununla beraber cinsiyet rollerine yönelik gelişimin gözlemlenebilmesi açısından çocukların belirli bir seviyede bilişsel gelişim özelliğine sahip olması gerektiğini savunmaktadır (Kohlberg, 1966, akt.; Yılmaz, 2014). Bunun yanı sıra kişiler, cinsiyet kimliği kazanımını tamamladıktan sonraki süreçte cinsiyet kimliğine uygun tutumlar sergilemektedirler. Birey cinsiyet kimliği oluşumu aşamasında, edilgen bir rol yerine daha etkin bir role sahiptir (Kadılar, 2011).

Kohlberg çocukların cinsiyet rol gelişimini üçe ayırmaktadır:

1) Cinsiyeti Etiketleme Dönemi: Bu dönem çocuklarda yaklaşık 2-3,5 yaş aralığındaki süreci kapsamaktadır. Çocuklar hangi cinsiyete ait olduklarını anlamaya başlamaktadırlar. Fakat karşı taraftaki kişilerin cinsiyetlerini her zaman doğru olarak anlayamamaktadırlar (Kohlberg, 1966, akt.; Dökmen, 2006).

2) Cinsiyetin Kararlılığı Dönemi: Bu dönem 3,5-4,5 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Çocukların yaşlarının ilerlemesiyle beraber aynı cinsiyette kalacaklarını anlamaya başladıkları dönemi kapsamaktadır. Fakat fiziksel özelliklerin değişmesi ile beraber cinsiyet özelliklerinin de değişme ihtimalinin olacağını düşünmektedirler. Örneğin; uzun saçlı bir kızın saçlarını kısa kestigi zaman cinsiyetinin erkek olarak değişeceğini düşünmektedir (Kohlberg, 1966, akt.; Yelken, 1996).

3) Cinsiyetin Değişmezliği Dönemi: Bu dönem 4,5-7 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Bu süreçte çocuklar cinsiyetin değişmez bir olgu olduğunu kavramaktadırlar. Fiziksel görüntüleri nasıl olursa olsun cinsiyet kimliklerine etki etmediğini anlamaktadır.

Bu dönemde çocuklar cinsiyet kimliklerine özgü tercihler ve etkinlikler geliştirmektedir. Bunları da cinsiyet kimlikleriyle uyumlu olduğu için yaptıklarını savunmaktadırlar (Kohlberg, 1966, akt.; Dökmen, 2006).

Bu kuramın savına göre, çocuklar zamanla kendi cinsel kimliklerini fark etmektedirler. Cinsel kimliklerini benimsemeye başladıktan sonra çevresindeki insanların cinsel kimliklerini inceleyerek kendi cinsiyet kimliği ile karşılaştırmaya üzerinde değerlendirmeler yapmaya başladıklarını ifade etmektedir. Aynı zamanda okul öncesi süreçte çocuğun tecrübeleri kısıtlı olduğu için erkek ve kadına yönelik cinsiyet farklılıklarını kavrayabilmesi adına cinsiyetlere has belli başlı davranışlar oluşturmaya başladığı ve cinsiyetlere yönelik kalıp yargılarını oluşturduğu ifade edilmektedir (Kohlberg, 1966, akt; Özdemir, 2006).

Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Piaget (1920), bebek veya çocuğun dünyayı anlamaya ve kavramaya yönelik algı oluşturmaya başlarken, aktif ve gelişmekte olan beynin bazı şemalar oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu şemalara ise, örgütlenmiş davranış veya düşünce yapısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Piaget'in tanımına göre fiziksel şemalar bebeklik çağına has bir durumken, zihinsel şemalar çocukluk çağında gelişim göstermektedir. Çocuklar şemaları aktif hale getirirken iki kavrayıştan bir tanesi olan özümleme kavramıyla hali hazırda oluşan şemalarını kullanarak içerisinde buldukları durumu anlamlandırdıkları veya ikinci kavrayış olan uyumsama ile yeni bilgi veya olayları hali hazırda bulunan şemalara aktarmaya çalıştıkları ifade edilmektedir (Santrock, 2012).

Bu kurama göre, çocuğun cinsiyet özelliklerinden kadınsı ve erkeksi özellikleri tanınması ve anlamlandırmasıyla birlikte çocuk, cinsiyet özelliklerinin farklılıklarını anlamaya başlamaktadır. Eş zamanlı olarak çevresinde etkisi ile çocuk erkeksi ve kadınsı özellikleri ayırt ederek bu cinsiyetlere yönelik bilgiyi kodlamaya ve bu bilgileri organize etmek yönünden hazır hale gelmektedir. Bu hazır hale geliş aşaması ile beraber cinsiyet özelliklerini ayırt etmeye başlaması, bunlara yönelik şemaların aktif olarak kullanılmasıyla birlikte gerçekleşmektedir. Toplumsal cinsiyet şeması olgusu, çocuk, kadın ve erkek cinsiyetine yönelik değişiklikleri bilerek ayırım yapabilmesi, içerisinde bulunduğu cinsiyetini tanımlayabilmesi ve bu iki cinsiyetin de içerisinde değiştirilemez özellikleri barındırdığını fark etmesiyle başlamaktadır. Piaget'in savunmasına göre çocuk, öncelik

olarak ilkel bir cinsiyet şeması oluşturmakta ve içinde bulunduğu süreçte edinmiş olduğu tecrübelerle bu cinsiyet şemasını benimsemektedir. Şemanın oluşmasıyla birlikte çocuğun, hemcinslerinden oluşan oyun arkadaşlarını belirlediği ve cinsiyete yönelik kalıp yargısal aktivitelere yöneldiği ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre çocuklar da okul öncesi döneme bakıldığı zaman ilk olarak cinsiyete yönelik faaliyetler ve tutumlar hakkında belli başlı değişiklikleri öğrenmektedir. Çocuklar 4-6 yaş aralığına geldiği zaman, kendi cinsiyetine yönelik nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmayacağı, hangi aktiviteler içerisinde bulunup bulunmayacağını, nasıl konuşması gerektiğini, neler ile oynaması gerektiği hakkında daha detaylı bilgi birikimine sahip olmaktadır. 8-10 yaşlarına geldikleri zaman ise çocukların karşı cinse yönelik karmaşık bilgi edindikleri vurgulamaktadır (Bee, 1992).

Toplumsal cinsiyet şema kuramı, bireylerin çocukluk zamanlarından itibaren çevrelerinde bulunan insanları gözlemlediklerini ve bu gözlemler sonucunda içerisinde buldukları toplumdaki kadın ve erkekleri anlamlandıran kümeler oluşturduklarını ve bu kümeleri akıllarında şekillendirdiklerini ifade etmektedir. Bu kümeler sayesinde çocuğun kişiliği oluşmaya başlamaktadır. Çocuklar daha sonra edinmiş oldukları bilgileri de bu doğrultuda değerlendirmeye alırlar. Bu sayede bilgi ya araştırılmaya başlanır ya da asimile olur. Bu süreç çocukların gelişimi süresince değişmeye devam etmektedir (Perle ve Waguespack, 2011).

2.3. İnsan Yaşamında Çalışma ve Önemi

Çalışma hayatı günümüzde bireylerin yaşamını sürdürebilmesi için maddi değerlerin üretilmesine yönelik imkanları sağlamasının yanı sıra; toplumsal hayatın da her alanında içerisinde bulunmasına katkı sağlamaktadır. Diğer bir açıdan bakıldığında kişilerin yaşamının büyük bir kısmını geçireceği meslek, bireylerin kendilerini ifade etmesinin ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için bir aracı olarak görülmektedir. Çalışma hayatını şekillendiren meslek seçimi kişilerin yaşam doyumunu etkileyebilecek en önemli temel unsurlardan biri olarak görülmektedir. Meslekler, kişilere sadece ekonomik açıdan katkı sağlamamaktadır. Diğer katkıları ise, kişilerin toplumsal yaşam içerisinde kendi bağımsızlıklarını oluşturması, işe yarama hissini artırması ve statü kazandırması da mesleklerin ekonomik kazanım dışındaki katkılarıdır (Eğinli, 2009).

Çalışma hayatının insan yaşamına etkisi iş doyumunu olarak açıklanmaktadır. İş doyumunu tanımına bakıldığı zaman, bireylerin içerisinde buldukları işten ve işine bağlı oluşan faktörlerden elde ettiği haz ve mutluluk olarak açıklanmaktadır (Eğinli, 2009). Cinsiyet kavramı kişilerin iş doyumlarını da etkileyen bir etmen olarak literatürde tanımlaması yapılmıştır. İş doyumunu ile ilgili yapılan birçok araştırmaya bakıldığında, kadın ve erkek çalışanlara yönelik farklı sonuçlar elde edilmesine rağmen çoğu araştırmaların ortak sonucu bireylerin mesleklerini ve işlerini değerlendirdikleri ve içerisinde buldukları çalışma şartlarını farklı yapıların etkilediği sonucuna varılmaktadır (Kitapçı ve Sezen, 2002; Yılmaz vd., 2013). Garcia- Bernal ve arkadaşları (2005) iş doyumunu ve cinsiyet kavramlarının birbirleri ile bağlantısını incelemişlerdir. Yapılan bu inceleme sonucunda; bireylerin işteki kişisel gelişimleri, ekonomik kazanç, kişilerarası iletişim ve ilişkiler, çalışma şartları olmak kaydıyla dört farklı kategoriye bireylerin vermiş oldukları cevapları değerlendirilmiş olup, bu değerlendirme sonucunda ise, erkekler için kişilerarası iletişimin, kadınlar için ise, iş koşulları faktörünün iş doyumuna yönelik önemli bir etken olduğu ortaya çıkmaktadır (Eğinli, 2009). Bireylerin iş doyumlarını farklı faktörlerin etkilemesinde en büyük etmen hiç şüphesiz toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi olduğu görülmektedir. Kadınların çalışma hayatına aktif bir şekilde rol almalarına rağmen ev içi ve aileye yönelik sorumluluklarını tek başlarına üstlenmektedirler. Kadınların bütün bu sorumluluklarına rağmen çalışma hayatlarını aksatmaması gerektiği kaygısını taşımaları kadın bireyler için çalışma şartlarını büyük ölçüde önemli tutmaktadır.

Erkekler açısından bakıldığında ise, ev içerisindeki görevleri onlar için büyük oranda önem arz etmediğinden erkekler çalışma hayatı içerisindeki koşulları daha çok önemsemektedirler. Yapılan diğer farklı çalışmalarda birbirine yakın sonuçlar ortaya çıktığı üzere, Aşan ve Erenler' in (2008) yapmış oldukları araştırmada da iş doyumunu ile yaşam doyumunu arasında anlamlı yönde bir farklılık olduğunu belirtmektedir. Yaşam doyumunu, kişinin yaşamından duyduğu memnuniyeti açıklayan, duygusal temelli bir kavramdır. İş yaşamı, yaşam tatmini açısından oldukça önemli bir güce sahiptir. Bu açıdan bakıldığında çalışmanın ve çalışma hayatının en önemli ve ana unsuru olan doğru meslek seçiminin önemini ortaya koymaktadır.

2.4. Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü

Her birey mevcut yeteneklerini, becerilerini ve ilgi alanlarını bulmak ve geliştirmek istemektedir. Meslekler, kişilerin becerilerini kullanma ve onları geliştirme imkânı sağlamaktadır. Meslek seçimi kişilerin özelliklerini, yeteneklerini, beceri ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ve mesleklerin farklı farklı özelliklerini keşfedip değerlendirerek kişilerin istedikleri mesleğe yönelmesi ve bu yönelimden başarılı bir sonuç alması için çaba göstermesi olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2014; Yeşilyaprak, 2000). Günümüze bakıldığında meslek seçimi çok önemli bir süreci arz etmektedir. Çünkü meslek seçimi kişilerin maddi gelirlerini, yaşam tarzlarını huzur ve mutluluklarını, onların eş seçimlerine kadar olan süreyi etkilemektedir (Baltaş, 1993).

Toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında ise, kişilerin, toplulukların ve toplumların kişilerin cinsiyet özelliklerine göre anlam yüklediği, cinsiyete ilişkin değer ve inançlara dayalı kalıplaşmış yargıları ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kişilerin ve çevreleri arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak kabul edilmektedir. Cinsiyete uygun davranış ve tutumları ifade etmektedir (Blackstone, 2003).

Bireylerin bütün hayatı süresince devam etmekte olan bu süreç, oyunlar, oyuncaklar, meslekler ve bireylerin kişilik özellikleri kadın ve erkek olarak sınıflandırılmaktadır. Örnek olarak baktığımızda, kız çocuklarına yönelik yapılan oyuncaklar ev işleri konusunda örnek olurken; oyuncak bebekleri beslemeleri, altlarını değiştirmeleri, küçük boyutlarda mutfak gereçleri, ütü setleri gibi oyuncaklar verilirken, erkek çocuklarına ise, kazma, kürek, kepeçler ve apartman oluşturması için legolar ya da asker, silah gibi erkeklik sürecini tamamlayan oyuncaklar verilmektedir (Gander ve Gardiner, 1998; Lindsey, 1990). Bireylerin, toplumsal mekanizmalar vasıtasıyla toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirdiği görülmektedir. Aile ve eğitim alanlarında toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıları benimseyen kişiler, yetişkinlik sürecine geçiş aşamasında başarı elde etmesi gereken çok önemli gelişim aşamasından biri olarak kabul edilen meslek tercihi sürecinde de kalıp yargıların etkisi altında olması kaçınılmaz olarak görülmektedir. Kariyer tercihi kişilerin bütün hayatını etkisi altına alabilecek en önemli yaşam olaylarının başında gelmektedir. Bir kişinin kimliğine yönelik kişisel yönleri doğru meslek seçiminde etkili ve asıl yönlendirici unsurdur. Bu kişisel yönler; yetenek, inanç, duygular ve hedefler olan yalnızca kişilere ait olan bireylerin kendisini tanımlamasına yönelik özelliklerdir. Diğer bir yandan toplumsal

cinsiyet rolleri sosyal benliğin bir parçasını oluşturmaktadır. Farklı gruplara ait olma ya da üye olmanın kişileri hangi ölçüde anlamlandırdığını ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri değişken ve doğal olmayan kaynakların etkileşimleri sonucu ortaya çıkmıştır ve çoğu zaman bütün alanlardaki cinsler arası adaletsizliği beslediği görülmektedir. Bu açıdan yalnızca toplumsal cinsiyet rollerine yönelik kimliğin kişilerin seçimlerine yön vermesi sürecinde sağlıklı bir şekilde gelişmesini engellemektedir. Kişilerin doğuştan var olan yeteneklerini eğitim ve yaşam alanlarında öğrenme yoluyla kazandığı bilgi ve becerilerini en iyi açıdan kullanabilmesi, kişilerin kendileri için en doğru olan meslek alanını seçmesi ile mümkün kılınmaktadır (Kordon, 2006).

Meslek tercihi birçok farklı faktörlerin etkisi altında kalan ve bireylerin maruz kaldığı faktörlerin karşılıklı olarak birbirlerini etkisi altına aldığı süreçlerin sonucunda ortaya çıkan bir tercihtir. Kişilerin kariyer tercihleri, ailesinin, arkadaş çevresinin ve öğretmenlerinin istek ve arzularına göre şekillenmektedir ya da kişiler toplum açısından yüksek oranda kabul edilmiş ve saygı duyulan mesleklere yönelmektedirler (Kordon, 2006).

Cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargılar bireylerin mesleki tercihlerinde büyük oranda etkili olmaktadır. Bireylerin mesleki tercihi ani kararlar meydana gelen ve hiçbir zaman değiştirilemeyecek olan bir durum değildir. Bu yüzden bireylerin meslek seçimine yönelik süreçte doğru bir şekilde yönlendirilmeleri, cinsiyete yönelik kalıp yargılardan uzak, kişilerin ilgi alanları ve yetenekleri açısından toplumun gereksinimleri göz önünde bulundurularak kararlar almaları kişilerin mutlu ve verimli olmalarında önemli bir faktör olarak görülmektedir (Tarhan vd., 2014). Uzun yıllar boyunca cinsiyete yönelik kesin kurallar ile meydana gelen toplumsal cinsiyet rolleri erkek bireyleri kamuya yönelik sektöre, mesleki alanda kendilerine kariyer planı yapmaya, bilimsel alana ve teknolojiye yönlendirirken; kadın bireyleri ilk başlarda iş hayatından uzak olmaları gerektiği belirtilmiştir. Çağın değişen süreçleri ile beraber de çalışma hayatına katılabildikleri aşamalarda kadınlardan beklenen eş ve anne olma, ev işlerine ve aile bireylerine yönelik bakımdan sorumlu olan birey olma görevlerini üstlenerek iş hayatı ile birleştirmek durumunda bırakılmışlardır. Bu oluşmuş kalıpların ve cinsiyete yönelik rol beklentilerinin mesleki tercih ile ortaya çıkan bağlantısı tam da bu aşamada başlayarak bireylerin kendi cinsiyet rollerine göre veya bu rolleri hayatlarının herhangi bir aşamasında aksatmayacakları şekilde meslek ve kariyer tercihlerini belirlemelerine yönelik seçimler yapmak zorunda kalmalarına neden olması aşamasında meydana gelmektedir. Erkeksiliği akıl, entelektüellik

ve rasyonaliteyle bağdaştırılan ve kadınsılığı fiziksel özellikleri, diğer bir açıdan cinsellik ve biyolojik yeniden üretim çerçevesinde kısıtlayan moderniz yaklaşım (Leonard, 2002) sebebiyle kadınlar çok uzun zamandır bilimsel açıdan temel ve yükseköğrenim gerektiren profesyonel mesleklerin dışarısında bırakılmışlardır (Gönç, 2016). Sanayi devriminin başlangıcından bu yana bütün dünyada kadınlar biçimsel alanda asgari ücretli ve statülü düşük sayıdaki kadınsal alanlara ve mesleklere yönelmişlerdir (ILO, 1995; UN, 1995).

2007 yılında yapılmış olan bir araştırmaya göre hem kadınların hem de erkeklerin vermiş olduğu cevaplara göre kadınsı olarak belirlenmiş meslekler; gündelikçilik/temizlikçilik, sekreterlik, kasiyerlik ve hemşirelik olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan bireyler en erkeksi olarak tercih ettikleri meslekler de fiziksel güç gerektiren amelelik olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca her iki bireyinde vermiş oldukları yanıtlara bakıldığı zaman; siyaseti, ağır vasıta şoförlüğü, mülki amirliği, müftülüğü, tacirliği, asker, bekçi ve polis gibi güvenlik görevlisini, idareciliği ve işsizliği erkeksi bulduklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere bireyler seyahat ve çalışma saatinin yoğun olduğuna yönelik evden uzak kalmaya yönelik meslekleri erkeksi olarak belirlemişlerdir (Vatandaş, 2007). Toplumun geleneksel değer ve yargılarına yönelik oluşan toplumsal cinsiyet rollerinin her iki bireyinde hangi işlerde çalışmaları gerektiğini ve hangi meslekleri tercih etmeleri konusunda etkili olduğu görülmektedir.

2.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü ve Önemi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2005 yılında AYAY Bölümüne öğrenci alıp akademik alanda faaliyete başlayarak Türkiye’de bir ilki gerçekleştirmiştir (Çomü Übys, 2021).

2.5.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Yeterlilik Koşulları

AYAY Bölümü yeterlilik koşulları aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi alanında edinilen üst düzey teorik ve pratik bilgileri kullanabilmek,
2. Afet yönetimi alanlarının kültür ve toplum üzerindeki etki alanlarını bilmek ve bu alanlara yönelik değerlendirmelerde bulunabilmek,

3. Analitik düşünme becerilerini bünyesinde barındırmak ve bilişsel kavramları etkili bir şekilde aktarabilmek,
4. Afet yönetimi alanında edindiği bilgi ve becerileri eleştirel bir yönle değerlendirme yapabilmek, öğrenmeye yönelik gereksinimleri belirleyebilmek,
5. Afet yönetimiyle ilgili etik değerlere sahip olmak,
6. Arama-Kurtarma alanında gerekli olan bilgi ve pratik becerileri profesyonel bir şekilde uygulayabilme becerisine sahip olmak,
7. Acil tıbbi müdahale aşamasında iş sağlığı ve güvenliği, kişisel sağlık bilgisi ve güvenlik ile genel iş uygulamalarında en iyi yaklaşımlarda bulunabilmek,
8. İtfaiyecilik ve yangın güvenliği alanında, kişisel güvenlik, donanım kullanımı, ekip çalışması ve iş uygulamaları konularında iyi bir şekilde uygulama becerisine sahip olmak,
9. Analitik düşünme yeteneğini içinde barındırmak ve bilişsel kavramları etkin bir şekilde aktarabilmek,
10. Afet yönetimi ile ilgili projeler başlatabilmek ve bu projelerin uygulanmasına liderlik edebilmek,
11. Eğitim ve afet yönetimi alanlarındaki ortak unsurları yorumlayabilmek, değerlendirebilmek ve karar verebilmek,
12. Afet yönetiminde ortamda bulunan ve uygulamada karşılaşılan karmaşık ve öngörülme soruların çözümünde bireysel ve ekip üyesi olarak sorumluluk alabilmek,
13. Yabancı dil ile afet yönetimi bilgilerini takip edebilmek ve meslektaşlarıyla yabancı dilde iletişime geçebilmek,
14. Orta düzeyde ikinci bir yabancı dili aktif bir şekilde kullanabilmek (Çomü Übys, 2021).

Yukarıdaki maddeler bir afet yöneticisinin barındırması gereken özellikleri detaylı bir şekilde sıralamaktadır. Afet yöneticisi analitik düşünmeli, hızlı ve doğru kararlar alabilmeli, her türlü koşulda liderlik vasfını sonuna kadar yerine getirebilmelidir. Afet yöneticisi öğrenmeye, kendini geliştirmeye açık olmalıdır. Öğrendiklerini ve bildiklerini geliştirerek ekip arkadaşlarına ve topluma doğru bir şekilde aktarabilmelidir. Afet yöneticisi, sağlık alanında, sivil toplum kuruluşlarında, itfaiye birimleri gibi her türlü kamu kurum ve kuruluşlarda aktif bir şekilde rol alabilmektedir. Bu hizmetleri doğru bir şekilde yerine

getirebilmesi için sorumluluk sahibi olması gerekmektedir. Türkiye bir afet ülkesi olduğu için ve etnik köken yapısı bakımından zengin bir ülke olduğu için her türlü insana doğru hizmetin verilebilmesi için birden fazla yabancı dili akıcı ve etkili bir şekilde konuşabilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu kısımda yapılacak olan açıklamalarda; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanma yöntemi ve verilerin analiz kısmına yönelik ifadeler aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, AYAY Bölümü öğrencilerinin, düşünce şekillerini, toplumsal cinsiyet rolleri algılarını, mesleği seçmelerinde bu rollerin ne kadar etkili olduğu ve toplumsal cinsiyet rolleri ile meslek seçimlerinin arasında ilişki olup olmadığını tutum ve yaklaşımlarını belirlemek için yapılan bu çalışma bir nedensel karşılaştırma araştırmasıdır. Bu araştırmalar var olan veya olağan bir zamanda ortaya çıkmış olayın nedenlerini ve bu nedenleri etkisi altına alabileceği düşünülen değişkenleri veya bir etkinin oluşturduğu sonuçları belirlemeye yönelik yapılan bir araştırma modelidir (Büyüköztürk ve ark., 2008: 185).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmada belirlenen araştırma evreni, Türkiye’de bulunan üniversitelerin AYAY Bölümü öğrencileri olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örnekleme olarak uygun/kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Uygun/kolayda örnekleme yöntemi; halihazırda bulunan gönüllü kişilerden ya da örnekleme kolaylıkla dahil olabilecek katılımcıların araştırma sürecine dahil edilmesi ile uygulanan örnekleme yöntemidir (Christensen ve ark., 2015: 172). Covid-19 salgını neticesinde ölçek elektronik ortamda hazırlanmış olup, hedef kitlenin tümüne sosyal ağlar üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır. Hedef kitleden kabul edip dolduran sayısı 414 kişidir. Evrenin temsil gücüne sahiptir.

3.2.1. Katılımcıların Sosyo-demografik Yapısıyla İlgili Bulgular

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerine yönelik sosyo-demografik bulgularını elde etmek için frekans analizi yapılmıştır. Bu analiz bilgilerine ait bulgular Tablo 1’de ifade edilmektedir.

Tablo 1

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılımları

Demografik	Grup	Sayı (n)	%
Cinsiyet	Kadın	305	73,67
	Erkek	109	26,33
Yaş	18-22 yaş	346	83,6
	23-28 yaş	68	16,4
Okuduğunuz üniversite	Ardahan Üniversitesi	10	2,42
	Bayburt Üniversitesi	60	14,49
	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	31	7,49
	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	134	32,37
	Gümüşhane Üniversitesi	42	10,14
	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	65	15,7
	İstanbul Sağlık Bilimleri Üniversitesi	17	4,00
	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	25	6,04
	Tunceli Munzur Üniversitesi	30	7,25
Sınıf düzeyi	1	184	44,44
	2	96	23,19
	3	90	21,74
	4	44	10,63
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	284	68,6
	Ortaokul	58	14,0
	Lise	48	11,6
	Üniversite ve üzeri	24	5,8
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	188	45,4
	Ortaokul	97	23,4
	Lise	87	21,1
	Üniversite ve üzeri	42	10,1
Anne çalışma durumu	Kamu	15	4,11
	Özel sektör	43	10,14
	Emekli	13	3,14
	Çalışmıyor	330	73,91
Baba çalışma durumu	Diğer	13	8,7
	Kamu	64	15,22
	Özel sektör	105	24,64
	Emekli	100	24,15
Yaşadığınız yer	Çalışmıyor	63	13,77
	Diğer	82	22,22
	Büyükşehir	181	43,72
	Şehir	76	18,36
Meslek kararı	İlçe	102	24,64
	Köy	55	13,29
	Seçmeyi düşündüğüm mesleği seçtim	213	51,45
	Seçmeyi düşündüğüm mesleği seçmedim	201	48,55
Toplam		414	100,0

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet, yaş, okuduğu üniversite, sınıf düzeyi, anne - baba eğitim düzeyi ve çalışma durumu, yaşadıkları yer ve meslek kararlarına ilişkin demografik özelliklerinin frekans analizi bulunmaktadır. Katılımcıların 305’i kadın olup, örneklemin %73,67’sini kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcılardan 109’da erkek olup, örneklemin %26,33’nü oluşturmaktadır. Çalışmaya katılanların yaş değerleri iki gruba ayrılarak değerlendirilmiştir. Çalışmaya katılan katılımcıların %83,6’sını 18-22 yaş grubu, %16,4’ünü de 12-28 yaş grubu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların okuduğu üniversitelere bakıldığında ise, %32,37’sini (n=134) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi oluşturmaktadır. Diğer üniversitelere bakıldığında ise, %14,49’unun (n=60) Bayburt Üniversitesi, %10,14’ünün (n=42) Gümüşhane Üniversitesi, %7,49’unun (n=31) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, %7,25’inin (n=30) Tunceli Munzur Üniversitesi oluşturmaktadır. Katılımcıların sınıf düzeyleri incelendiğinde; %44,44’ünün (n=184) 1. Sınıf, %23,19’unun (n=96) 2. Sınıf, %21,74’ünün (n=90) 3. Sınıf ve %10,63’ünün (n=44) 4. Sınıfta olduğu görülmektedir. Katılımcıların anne eğitim düzeyleri incelendiğinde, %68,84’ünün (n=284) ilkokul, %13,77’sinin (n=58) ortaokul, %11,59’unun (n=48) lise, %5,8’inin (n=24) üniversite ve üzeri mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyleri incelendiğinde ise; %44,44’ünün (n=188) ilkokul, %24,15’inin (n=97) ortaokul, %21,01’inin (n=87) lise, %10,39’unun (n=42) üniversite ve üzeri mezunu olduğu görülmektedir, Katılımcıların anne çalışma durumları incelendiğinde; %4,11’inin (n=15) kamu, %10,14’ünün (n=43) özel sektör, %3,14’ünün (n=13) emekli, %73,91’inin (n=330) çalışmadığı, %8,7’sinin (n=13) diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir. Baba çalışma durumları incelendiğinde; %15,22’sinin (n=64) kamu, %24,64’ünün (n=105) özel sektör, %24,15’inin (n=100) emekli, %13,77’sinin (n=63) çalışmadığı ve %22,22’sinin (n=82) diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların yaşadığı yerler incelendiğinde ise; %43,72’sinin (n=181) büyükşehir, %18,36’sının (n=76) şehir, %24,64’ünün (n=102) ilçe, %13,29’unun (n=55) köyde yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Meslek kararları incelendiğinde; %51,45’inin (n=213) düşündüğü mesleği seçtiği, %48,55’inin (n=201) düşündüğü mesleği seçmediği görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışma da öncelikle Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kuruluna başvurularak bilimsel etik kurul izni alınmıştır. Etik kuruldan onay alındıktan sonra katılımcılara yönelik kişisel bilgileri toplamak amacıyla demografik sorular

sorulmuştur. Demografik bilgilerin ardından nicel araştırma modeli içerisinde yer alan anket yöntemi bu araştırma için tercih edilmiştir. Bu yöntemin amacı örneklem üzerinden evrene rahat bir şekilde ulaşılmasıdır. Anket yöntemi, kullanılan ölçek modeli ve sorulan sorular açısından kıyaslamaya olanak sağlamaktadır (Arıkan, 2018). Gökcan'ın (2018) uyarladığı 17 maddeli "Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği", Millar ve Shevlin (2007) tarafından geliştirilen Aysan ve Siyez' in (2011) Türkçeye çevirmiş oldukları 20 maddeli "Kariyer Denetim Odağı Ölçeği", Altınova ve Duyan'ın (2013) geliştirmiş olduğu Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Esen, Öztürk ve Siyez'in (2018) ergenlere yönelik uyarlamış oldukları 25 maddeli "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği", Türkiye'de bulunan Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerine Mart / Aralık 2021 tarihleri arasında sosyal ağlar üzerinden iletişime geçilerek uygulanmıştır.

3.3.1. Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği (MSTCRÖ)

Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği, Gökcan tarafından 2018 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanmıştır (Gökcan, 2018). Meslek seçiminde bulunan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri algısının etkisi olup olmadığını incelemek için bu ölçeğe başvurulmuştur. MSTCRÖ 17 madde olup 5'li Likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Ölçme aracını geleneksel tutum ve eşitlikçi olmak üzere iki alt ölçekten meydana gelmektedir. Ölçeğin alt ölçeklerini oluşturan maddeler ise; Geleneksel Tutum alt ölçeği 1, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 15. maddeleri, Eşitlikçi Tutum alt ölçeği 2, 4, 7, 8, 14, 16, 17. maddelerini kapsamaktadır. Ölçekte katılımcıların kişisel görüşlerini ifade edebilmeleri için 1-Tamamen Katılıyorum, 2-Çoğunlukla Katılıyorum, 3-Biraz Katılıyorum, 4-Çok Az Katılıyorum, 5-Hiç Katılmıyorum şeklindeki ifadelerden birini işaretlemeleri istenilmektedir.

Bu araştırma kapsamında MSTCR ölçeğinin güvenilirlik analizi için Cronbach's Alfa analizine göre güvenilirlik puanı hesaplanmıştır. Cronbach's Alfa testi güvenilirlik puanının yorumlanmasında, $\alpha < .40$ olarak hesaplanır ise ölçek güvenilir olarak kabul edilmez. $\alpha < .40$ -.60 arasında ise güvenilirlik seviyesi düşük kabul edilir. Eğer $\alpha < .60$ -.80 arasında sonuca ulaşılır ise ölçek güvenilirlik seviyesi düşük kabul edilir. Eğer $\alpha < .80$ -1.00 arasında bir sonuca ulaşılır ise ölçek yüksek ölçüde güvenilir kabul edilir (Çokluk, Büyüköztürk ve Şekercioğlu, 2014).

Ölçeğin geneline yapılan Cronbach's Alfa testi güvenilirlik puanı 0,89 olarak bulunmuştur. Bu sonuca istinaden ölçek yüksek ölçüde güvenilirlik içermektedir. Alt

boyutların Cronbach's Alfa testi güvenilirlik puanına bakıldığı zaman geleneksel tutum puanı 0,88, eşitlikçi tutum puanı 0,77 olarak hesaplanmaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında hem ölçeğin hem de alt boyutlarının güvenilir olduğu görülmektedir (Gökcan, 2018).

Tablo 2

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğine ilişkin güvenilirlik düzeyleri

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Geleneksel tutum	0,866	10
Eşitlikçi tutum	0,604	7
Tüm ölçek	0,636	17

Tablo 2'de görüldüğü üzere 17 maddesi bulunan meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğinin katsayıları değerlendirildiğinde, tüm ölçeğin Cronbach's Alpha değerinin 0,636 olarak bulunduğu görülmektedir. Hesaplama sonucunda bulunan değer, ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Alt boyutların Cronbach's Alpha sonucu incelendiğinde ise; geleneksel tutum alt boyutu Cronbach's Alpha değerinin 0,866 olduğu, eşitlikçi tutum alt boyutu Cronbach's Alpha sonucunun 0,604 olduğu görülmektedir. Bulunan sonuca bakıldığında ölçeğin alt boyutlarının da yeteri kadar güvenilir olduğu görülmektedir (Tablo 4).

3.3.2. Kariyer Denetim Odağı Ölçeği (KDOÖ)

Araştırmada, Millar ve Shevlin (2007) tarafından geliştirilen Aysan ve Siyez' in (2011) Türkçeye çevirmiş oldukları Kariyer Denetim Odağı Ölçeği kullanılmıştır. KDOÖ 20 madde olup 6'lı Likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin içsel denetim ve dışsal denetim olmak üzere iki alt yapısı bulunmaktadır. Bu yapılarında dört faktörü bulunmaktadır. Bu faktörler içsellik yapısını belirleyen iç denetim faktörü ile dışsallık yapısını meydana getiren şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri faktörüdür. İçsel denetim alt boyunun en güçlü destekleyicisi olarak eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısı olduğu tanımlanmaktadır (Seymenler ve Siyez, 2016). Dışsal denetimin alt boyutu olan; şans, çaresizlik ve güçlü diğerlerinin en güçlü destekçisi geleneksel toplumsal cinsiyet olarak tanımlanmaktadır. Ölçekte katılımcıların kişisel görüşlerini ifade edebilmeleri için "hiç katılmıyorum" ile "tamamen katılıyorum" arasında puanlama yapmaları istenilmektedir.

Seymenler ve Siyez (2016) ölçeğin güvenirlik çalışmasında güvenilirliğini belirlemek için Cronbach's Alfa testi sonucunu; iç tutarlık katsayılarının içsel denetim boyutunda 0,76, şans boyutunda 0,82, çaresizlik boyutunda 0,75 ve güçlü diğerleri boyutunda 0,72 olarak hesaplanmıştır (Seymenler ve Siyez, 2016).

Tablo 3

Kariyer denetim odağı ölçeğine ilişkin güvenirlik düzeyleri

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
İçsel denetim	0,721	5
Çaresizlik	0,719	5
Şans	0,829	5
Güçlü diğerleri	0,733	5
Tüm ölçek	0,794	20

Tablo 3'te görüldüğü üzere 20 maddeden oluşan kariyer denetim odağı ölçeğinin katsayıları değerlendirildiğinde, tüm ölçeğin Cronbach's Alpha sonucu 0,794 olarak hesaplandığı görülmektedir. Hesaplama sonucunda bulunan değere göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Alt boyutların Cronbach's Alpha sonuçları incelendiğinde ise; içsel denetim alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0,721 olduğu, çaresizlik alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0,719 olduğu, şans alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0,829 olduğu, güçlü diğerleri alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0,721 olarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda bulunan değerlere göre ölçeğin alt boyutlarının da oldukça güvenilir olduğu görülmektedir (Tablo 5).

3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TSCAÖ)

Araştırmada, Altınova ve Duyan'ın (2013) geliştirmiş olduğu Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Esen, Öztürk ve Siyez'in (2018) ergenlere yönelik uyarlamış oldukları formu kullanılmıştır. TSCAÖ 25 madde olup 5'li Likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Ölçek tek alt boyutludur. Ölçekte katılımcıların kişisel görüşlerini ifade edebilmeleri için 1-Tamamen Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum şeklindeki ifadelerden birini işaretlemeleri istenilmektedir. Ölçekten alınacak puan 25-125 puan değerleri arasında değişim göstermektedir. Ölçekten alınabilecek puanların yükselmesi durumunda bireylerin daha eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet algısını benimsedikleri çıkarımına varılmaktadır. Bu ölçekte olumsuz olan maddelere tersten

hesaplanma yöntemi kullanılmıştır. Ölçekte 2, 4, 6, 9, 10, 12, 15, 16, 17,18, 19, 20, 21, 24. ve 25. maddeler olumsuz yönde olup ters puanlanan maddelerdir. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek için yetişkinlerden oluşturulan araştırma grubundan elde edilmiş verilere açımlayıcı faktör analizin uygulanmıştır. Bu sonuca yönelik ölçeğin tek boyutlu olduğu belirlenmiştir (Altınova ve Duyan, 2013).

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin güvenilirlik düzeyine bakıldığında, 414 kişinin tamamına uygulanan ölçeğe ait Cronbach's Alfa testi sonucu 0,92 elde edilerek yüksek güvenilirlikte olduğu belirtilmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılması planlanan ölçekler gerekli düzenlemeler yapılarak hazırlanmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurul'una başvurularak çalışmanın yapılabilmesi için bilimsel etik onay izni alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra anketin uygulanabilmesi için Mart 2021- Aralık 2021 tarihleri arasında Covid-19 salgını neticesinden dolayı Türkiye'de bulunan üniversitelerin Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerine sosyal ağlar üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin gönüllülük ilkesine bağlı kalarak anketi cevaplanması istenilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan çalışmada elde edilen verilerin lisanslı SPSS 26 paket programı kullanılarak analiz işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistikler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler bireylerin cinsiyet, yaş, okuduğu üniversite, sınıf düzeyi, yaşadığınız yer, anne-babanın eğitim düzeyi ve çalışma durumu ve meslek kararı ile ilgili bağımsız değişkenlerin frekans ve yüzdelerini belirlemek için kullanılmıştır. Çıkarımsal istatistikler için bağımlı değişkenler ölçek puanları ile bağımsız değişkenler sosyo-demografik maddelerin normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov ile test edilmiştir. Grupların birbiri ile ilişkileri incelenirken değişkenlerin normal dağılım göstermedikleri için Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Bağımlı değişken ile iki kategorili bağımsız değişkenler arasında normal dağılım göstermeyenlerde Mann-Whitney U, üç ve üzeri kategorili bağımsız değişkenler arasında normal dağılım göstermeyenlerde Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H Testinde anlamlı farklılıklar

sonucuna varılması nedeniyle One-way Anova Tamhane's T2 Post Hoc testi kullanılarak anlamlı fark testleri yapılmış ve farklılıklar saptanmıştır. Tüm analizlerde sonuçların anlamlılık düzeyleri için $p < ,05$ olarak kabul edilmiş ve $p > ,05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılık sonucuna varılmadığı ifade edilmiştir. Değişkenler arasındaki bağlantı analiz edilirken normal dağılımdan gelmemeleri durumunda Spearman Korelasyon testi uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçekler ve anketlerden elde edilen bulgular sunulmuştur. Elde edilen bulgulara sırasıyla yer verilerek yorumlanmıştır. Analizlerin sonucunda ilk olarak; öğrencilerin demografik özellikleri, meslek seçiminde cinsiyet rolü ölçeği kariyer denetimi odağı ölçeği ve toplumsal cinsiyeti algılama ölçeği ile aralarındaki ilişkileri belirlemeye yönelik elde edilen veriler ile yapılan uygun analiz işlemi sonucunda çıkan bulgulara ve bu bulguları ifade etmek için tablo ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Bu alanda AYAY Bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerinin mesleki tercihlerine etkisinin olup olmadığı irdelenmek istenilmiştir. Aranan soruya cevap bulunabilmesi için meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinin alt boyutları ile katılımcıların sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının belirlenmesi için analiz ve sonuçları ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

4.1.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerinin cinsiyet faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
MSTCRÖ	Kadın	305	191,33	63587,00	25331,0	-4,614	0,001**
	Erkek	109	252,73	22375,00			
Geleneksel tutum	Kadın	305	178,42	54417,00	7752,0	-8,342	0,000**
	Erkek	109	288,88	31488,00			
Eşitlikçi tutum	Kadın	305	255,51	68782,00	11128,0	-5,265	0,000**
	Erkek	109	157,09	17123,00			

**p<,01

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsiyet değişkeni normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre geleneksel tutum alt boyutu ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Erkek katılımcıların geleneksel tutum puanları anlamlı derecede kadın katılımcılardan yüksek olarak bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer bir alt boyut olan eşitlikçi tutum puanları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Kadın katılımcıların eşitlikçi tutum puanları anlamlı derecede erkek katılımcılardan yüksek olarak bulunmuştur ($p<0,05$).

4.1.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin sınıf düzeyi faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Farklılık
MSTCRÖ	1	184	222,81	10,151	,85321	0,017*	3-1
	2	96	204,78				
	3	90	174,68				
	4	44	216,55				
Geleneksel tutum	1	184	233,36	6,905	,59414	0,075	
	2	96	197,74				
	3	90	185,95				
	4	44	206,56				
Eşitlikçi tutum	1	184	208,31	4,267	,42796	0,234	
	2	96	214,27				
	3	90	188,22				
	4	44	228,76				

* $p<0,05$

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile sınıf düzeyi değişkeni normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulandı. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçüğü genel puanları ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu hesaplanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı olarak bulunan farkın sınıf düzeyi değişkeninin hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek

amacıyla uygulanan Post Hoc testinde Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre 3. sınıftaki katılımcıların puanları 1. Sınıftaki katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Alt boyutları olan geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum puanları ile sınıf düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.1.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yaşanılan Yer Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin yaşanılan yer faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Yaşanılan Yer	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
MSTCRÖ	Büyükşehir	181	196,86	3,844	0,34561	0,279
	Şehir	76	206,22			
	İlçe	102	225,63			
	Köy	55	210,65			
Geleneksel tutum	Büyükşehir	181	193,25	4,775	0,59414	0,189
	Şehir	76	215,24			
	İlçe	102	221,71			
	Köy	55	271,36			
Eşitlikçi tutum	Büyükşehir	181	204,15	2,692	0,42796	0,442
	Şehir	76	197,72			
	İlçe	102	223,42			
	Köy	55	202,50			

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile yaşanılan yer faktörü normala uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum puanları ile yaşanılan yer faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.1.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anne Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin anne eğitim düzeyi faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Farklılık
MSTCRÖ	1-İlkokul	285	209,75	6,626	0,35814	0,085	
	2-Ortaokul	58	175,1				
	3-Lise	48	233,66				
	4-Üniversite +	23	205,4				
Geleneksel tutum	1-İlkokul	285	208,07	11,068	0,59414	0,011*	2-3
	2-Ortaokul	58	182,28				
	3-Lise	48	237,43				
	4-Üniversite +	23	201,85				
Eşitlikçi tutum	1-İlkokul	285	213,43	2,581	0,42796	0,461	
	2-Ortaokul	58	194,34				
	3-Lise	48	189,99				
	4-Üniversite +	23	204,21				

*p<,05

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile anne eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ile anne eğitim düzeyi faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık ölçülmemiştir (p>0,05). Diğer bir sonuç ise alt boyu olan geleneksel tutum ile anne eğitim düzeyi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı olarak bulunan farkın anne eğitim düzeyi faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna ortaokul mezunu anneye sahip olan katılımcıların puanları lise mezunu anneye sahip olan katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı olduğu görülmektedir (p<0,05). Diğer bir alt boyut olan eşitlikçi tutum puanları ile anne eğitim düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık ölçülmemiştir (p>0,05).

4.1.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Baba Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
MSTCRÖ	İlkokul	188	216,4	3,18	0,61385	0,365
	Ortaokul	97	190,15			
	Lise	87	206,92			
	Üniversite +	42	210,93			
Geleneksel tutum	İlkokul	188	210,74	3,496	0,59414	0,321
	Ortaokul	97	197,77			
	Lise	87	198,29			
	Üniversite +	42	234,54			
Eşitlikçi tutum	İlkokul	188	220,37	8,403	0,42796	0,038
	Ortaokul	97	188,43			
	Lise	87	216,07			
	Üniversite +	42	176,20			

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile baba eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum puanları ile yaşanan baba eğitim düzeyi faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.1.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anne Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin anne çalışma durumu faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın

olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin anne çalışma durumuna göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
MSCRÖ	Kamu	15	158,71	8,627	0,46825	0,209
	Özel	43	211,94			
	Emekli	13	249,19			
	Çalışmıyor	330	203,3			
	Diğer	13	246,01			
Geleneksel tutum	Kamu	15	157,47	6,196	0,59414	0,185
	Özel	43	180,64			
	Emekli	13	208,23			
	Çalışmıyor	330	213,06			
	Diğer	13	237,65			
Eşitlikçi tutum	Kamu	15	226,50	8,046	0,42796	0,090
	Özel	43	248,19			
	Emekli	13	195,96			
	Çalışmıyor	330	200,47			
	Diğer	13	240,88			

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile anne çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum puanları ile anne çalışma durumu faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu bulguya göre annenin ev dışında çalışıp çalışmama etkeninin çocuğunun toplumsal cinsiyet rolleri algısında bir farklılaşmaya etkisinin olup olmadığı söylenemez.

4.1.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Baba Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin baba çalışma durumu faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin baba çalışma durumuna göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
MSCRÖ	Kamu	64	188,14	7,797	0,48532	0,069
	Özel	105	209,43			
	Emekli	100	191,33			
	Çalışmıyor	63	237,53			
	Diğer	82	217,59			
Geleneksel tutum	Kamu	64	187,01	5,372	0,59414	0,251
	Özel	105	208,08			
	Emekli	100	214,47			
	Çalışmıyor	63	230,68			
	Diğer	82	196,45			
Eşitlikçi tutum	Kamu	64	207,50	7,977	0,42796	0,092
	Özel	105	205,46			
	Emekli	100	183,53			
	Çalışmıyor	63	220,10			
	Diğer	82	229,66			

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile baba çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum puanları ile baba çalışma durumu faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.1.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Meslek Kararı Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyeti rollerinin meslek kararı faktörüne göre aralarında anlamlı bir farklılığın olup

olmadığını değerlendirmek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

	Meslek Kararı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
MSCRÖ	Seçtim	213	218,55	35941,0	15453,0	-1,941	0,052
	Seçmedim	201	195,79	53215,0			
Geleneksel Tutum	Seçtim	213	220,49	46964,0	18640,0	-2,292	0,022*
	Seçmedim	201	193,74	38941,0			
Eşitlikçi Tutum	Seçtim	213	213,41	45455,5	20148,5	-1,062	0,288
	Seçmedim	201	201,24	40449,5			

*p<,05

Meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rolleri ile meslek kararı faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeği genel puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Ölçek alt boyutu olan geleneksel tutum puanı ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Düşündüğü mesleği seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer bir alt boyut olan eşitlikçi tutum puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$).

4.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeyleri Nelerdir?

Bu alanda AYAY Bölümü öğrencilerinin mesleki tercihlerinde kariyer denetim odaklarının etkisinin olup olmadığı irdelenmek istenilmiştir. Aranan soruya cevap bulunabilmesi, kariyer denetim odağı ölçeğinin alt boyutları ile katılımcıların sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının belirlenmesi için analiz ve sonuçları ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

4.2.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Cinsiyet Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin cinsiyet faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12

Kariyer denetim odağı düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
KDOÖ	Kadın	305	199,31	63257,0	13587,0	-2,332	0,02*
	Erkek	109	230,43	22541,0			
İçsel denetim	Kadın	305	198,80	60634,0	13969,0	-2,481	0,013*
	Erkek	109	231,84	25271,0			
Çaresizlik	Kadın	305	198,48	60539,5	13874,5	-2,569	0,010**
	Erkek	109	232,71	25365,5			
Şans	Kadın	305	199,84	60951,0	14286,0	-2,182	0,29
	Erkek	109	228,94	24954,0			
Güçlü diğerleri	Kadın	305	218,58	66668,0	13242,0	-3,173	0,002**
	Erkek	109	176,49	19237,0			

**p<,01 *p<,05

Kariyer denetim odak düzeyleri ile cinsiyet faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ile cinsiyet faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Erkek katılımcıların puanları anlamlı derecede kadın katılımcılara oranla yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,05). Ölçeğin alt boyutlarından biri olan içsel denetim puanları ile cinsiyet farklılıkları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Erkek katılımcıların içsel denetim puanları anlamlı derecede kadın katılımcılara oranla yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla eşitlikçi tutum sergiledikleri görülmektedir. Bir diğer alt boyutu olan çaresizlik puanları ile cinsiyet farklılıkları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Erkek katılımcıların çaresizlik puanları anlamlı derecede kadın katılımcılara oranla yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,05). Burada da erkek katılımcıların bazılarının kadın katılımcılara oranla geleneksel yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir. Bir diğer alt boyutu olan şans puanları ile cinsiyet farklılıkları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

($p > 0,05$). Bir diğ er alt boyutu olan güçlü diğ erleri puanları ile cinsiyet farklılıkları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadın katılımcıların güçlü diğ erleri puanları anlamlı derecede erkek katılımcılara oranla yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla geleneksel yaklaşım sergiledikleri görülmektedir.

4.2.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin sınıf düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değ erlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13

Kariyer denetim odağı düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Farklılık
KDOÖ	1	184	278,33	5,18	1,03568	0,159	
	2	96	210,82				
	3	90	183,75				
	4	44	203,53				
İçsel denetim	1	184	223,02	10,956	1,04784	0,012*	1-3
	2	96	215,35				
	3	90	174,93				
	4	44	192,10				
Çaresizlik	1	184	222,86	5,888	1,01467	0,117	
	2	96	194,24				
	3	90	200,40				
	4	44	186,69				
Şans	1	184	209,58	1,848	1,21583	0,605	
	2	96	208,24				
	3	90	194,76				
	4	44	223,25				
Güçlü diğ erleri	1	184	207,08	0,140	0,83200	0,987	
	2	96	210,93				
	3	90	206,72				
	4	44	203,34				

* $p < 0,05$

Kariyer denetim odak düzeyleri ile sınıf düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonuca istinaden ölçek genel

puanları ile sınıf düzeyi faktörü arasındaki ilişki de istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Alt boyutlarından biri olan içsel denetim puanları ile sınıf düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı olarak bulunan farkın sınıf düzeyi faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre 1. sınıftaki katılımcıların puanları 3. sınıftaki katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Diğer alt boyutları olan çaresizlik, şans ve güçlü diğerleri puanları ile sınıf düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p>0,05$).

4.2.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Yaşanılan Yer Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin yaşanılan yer faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 14’te gösterilmektedir.

Tablo 14

Kariyer denetim odağı düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Yaşanılan Yer	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Farklılık
KDOÖ	1-Büyükşehir	181	214,46	9,011	1,03568	0,029*	3-4
	2-Şehir	76	212,47				
	3-İlçe	102	178,43				
	4-Köy	55	231,64				
İçsel denetim	1-Büyükşehir	181	216,75	5,198	1,04784	0,158	
	2-Şehir	76	205,40				
	3-İlçe	102	185,61				
	4-Köy	55	220,55				
Çaresizlik	1-Büyükşehir	181	213,88	6,738	1,01467	0,080	
	2-Şehir	76	196,41				
	3-İlçe	102	189,07				
	4-Köy	55	235,99				
Şans	1-Büyükşehir	181	218,88	9,851	1,21583	0,020*	1-3
	2-Şehir	76	196,41				
	3-İlçe	102	189,07				
	4-Köy	55	235,99				
Güçlü diğerleri	1-Büyükşehir	181	194,69	5,439	0,83200	0,142	
	2-Şehir	76	229,90				
	3-İlçe	102	216,20				
	4-Köy	55	202,55				

* $p<,05$

Kariyer denetim odak düzeyleri ile sınıf düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre kariyer denetim odağı ölçek puanları ile yaşanan yer değişkeni arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı olarak bulunan farkın yaşanan yer faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc testinde Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre ilçede yaşayan katılımcıların puanları köyde yaşayan katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer alt boyutları olan içsel denetim, çaresizlik ve güçlü diğerleri puanları ile yaşanan yer faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bir diğer alt boyutu olan şans puanları ile yaşanan yer değişkeni arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı olarak bulunan farkın yaşanan yer faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc testinde Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre büyükşehirde yaşayan katılımcıların şans puanları ilçede yaşayan katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Büyükşehirde yaşayan katılımcıların ilçede yaşayan katılımcılara oranla geleneksel tutum sergiledikleri görülmektedir.

4.2.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin anne eğitim düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 15’te gösterilmektedir.

Tablo 15

Kariyer denetim odağı düzeylerinin anne eğitim düzeyi faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	P	Anlamlı Farklılık
KDOÖ	1-İlkokul	285	209,6	2,612	1,03568	0,455	
	2-Ortaokul	58	193,89				
	3-Lise	48	196,76				
	4-Üniversite +	23	236,38				
İçsel denetim	1-İlkokul	285	201,27	7,718	1,04784	0,052	
	2-Ortaokul	58	195,24				
	3-Lise	48	236,10				
	4-Üniversite +	23	253,58				
Çaresizlik	1-İlkokul	285	208,08	0,648	1,01467	0,885	
	2-Ortaokul	58	202,10				
	3-Lise	48	202,51				
	4-Üniversite +	23	223,65				
Şans	1-İlkokul	285	291,05	0,452	1,21583	0,929	
	2-Ortaokul	58	197,75				
	3-Lise	48	209,78				
	4-Üniversite +	23	208,13				
Güçlü diğerleri	1-İlkokul	285	216,55	10,107	0,83200	0,018*	1-3
	2-Ortaokul	58	199,04				
	3-Lise	48	159,00				
	4-Üniversite +	23	217,85				

*p<0,5

Kariyer denetim odak düzeyleri ile anne eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ve alt boyutlarından içsel denetim, çaresizlik ve şans puanları ile anne eğitim düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p>0,05). Diğer bir alt boyutu olan güçlü diğerleri puanları ile anne eğitim düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anlamlı olarak bulunan farkın anne eğitim düzeyi faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc testinde Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre ilkokul mezunu anneye sahip olan katılımcıların güçlü diğerleri puanları lise mezunu anneye sahip olan katılımcıların puanlarına oranla daha anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05).

4.2.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını

değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 16’da gösterilmektedir.

Tablo 16

Kariyer denetim odağı düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Farklılık
KDOÖ	1-İlkokul	188	203,92	1,195	1,03568	0,754	
	2-Ortaokul	97	218,24				
	3-Lise	87	201,63				
	4-Üniversite +	42	209,74				
İçsel denetim	1-İlkokul	188	205,61	3,881	1,04784	0,275	
	2-Ortaokul	97	208,64				
	3-Lise	87	195,17				
	4-Üniversite +	42	238,85				
Çaresizlik	1-İlkokul	188	203,70	3,501	1,01467	0,321	
	2-Ortaokul	97	221,57				
	3-Lise	87	192,85				
	4-Üniversite +	42	222,37				
Şans	1-İlkokul	188	201,41	2,486	1,21583	0,478	
	2-Ortaokul	97	213,37				
	3-Lise	87	202,75				
	4-Üniversite +	42	231,02				
Güçlü diğerleri	1-İlkokul	188	215,13	11,230	0,83200	0,011*	1-3 ve 3-4
	2-Ortaokul	97	208,45				
	3-Lise	87	217,70				
	4-Üniversite +	42	150,04				

*p<.05

Kariyer denetim odak düzeyleri ile baba eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ve alt boyutlarından içsel denetim, çaresizlik ve şans puanları ile baba eğitim düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p>0,05). Diğer bir alt boyutu olan güçlü diğerleri puanları ile baba eğitim düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anlamlı olarak bulunan farkın baba eğitim düzeyi faktörünün hangi alt boyutunun sebep olduğunu öğrenmek amacıyla uygulanan Post Hoc testinde Tamhane T2 seçilerek yapılan ölçüm sonucuna göre ilkokul mezunu babaya sahip olan katılımcıların güçlü diğerleri puanları lise mezunu babaya sahip olan katılımcıların puanları oranla ve lise mezunu babaya sahip katılımcıların puanları üniversite mezunu babaya sahip katılımcılara oranla daha anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05).

4.2.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Anne Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin anne çalışma durumu faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 17’de gösterilmektedir.

Tablo 17

Kariyer denetim odağı düzeylerinin anne çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
KDOÖ	Kamu	15	225,41	4,037	1,03568	0,401
	Özel	43	200,68			
	Emekli	13	244,69			
	Çalışmıyor	330	202,74			
	Diğer	13	234,07			
İçsel Denetim	Kamu	15	253,00	8,672	1,04784	0,070
	Özel	43	214,56			
	Emekli	13	243,46			
	Çalışmıyor	330	200,48			
	Diğer	13	273,88			
Çaresizlik	Kamu	15	242,37	7,585	1,01467	0,108
	Özel	43	164,02			
	Emekli	13	226,73			
	Çalışmıyor	330	210,53			
	Diğer	13	215,00			
Şans	Kamu	15	202,37	1,101	1,21583	0,894
	Özel	43	209,40			
	Emekli	13	234,96			
	Çalışmıyor	330	205,63			
	Diğer	13	225,65			
Güçlü diğerleri	Kamu	15	156,83	4,261	0,83200	0,372
	Özel	43	218,55			
	Emekli	13	198,27			
	Çalışmıyor	330	207,37			
	Diğer	13	241,88			

Kariyer denetim odak düzeyleri ile anne çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ve alt boyutları olan içsel denetim, çaresizlik, şans ve güçlü diğerleri puanları ile anne çalışma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p>0,05$).

4.2.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Baba Çalışma Durumu Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin baba çalışma durumu faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18

Kariyer denetim odağı düzeylerinin baba çalışma durumu faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
KDOÖ	Kamu	64	228,11	2,708	1,03568	0,608
	Özel	105	205,75			
	Emekli	100	198,54			
	Çalışmıyor	63	211,97			
	Diğer	82	202,3			
İçsel Denetim	Kamu	64	233,70	4,996	1,04784	0,288
	Özel	105	194,51			
	Emekli	100	200,39			
	Çalışmıyor	63	215,75			
	Diğer	82	206,01			
Çaresizlik	Kamu	64	206,91	1,127	1,01467	0,890
	Özel	105	198,96			
	Emekli	100	214,73			
	Çalışmıyor	63	203,92			
	Diğer	82	212,84			
Şans	Kamu	64	237,41	5,579	1,21583	0,233
	Özel	105	209,00			
	Emekli	100	202,13			
	Çalışmıyor	63	202,13			
	Diğer	82	192,91			
Güçlü diğerleri	Kamu	64	184,05	6,080	0,83200	0,193
	Özel	105	206,20			
	Emekli	100	207,95			
	Çalışmıyor	63	235,71			
	Diğer	82	205,23			

Kariyer denetim odak düzeyleri ile baba çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ve alt boyutları olan içsel denetim, çaresizlik, şans ve güçlü diğerleri puanları ile anne çalışma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p>0,05$).

4.2.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Denetim Odak Düzeylerinin Meslek Kararı Faktörüne Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin kariyer denetim odak düzeylerinin meslek kararı faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19

Kariyer denetim odağı düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

	Meslek Kararı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
KDOÖ	Seçtim	213	193,14	42183,0	17561,5	-2,707	0,007**
	Seçmedim	201	223,88	45245,0			
İçsel Denetim	Seçtim	213	192,74	41053,5	18262,5	-2,590	0,010**
	Seçmedim	201	223,14	44851,5			
Çaresizlik	Seçtim	213	187,86	40014,0	17223,0	-3,446	0,001**
	Seçmedim	201	228,31	45891,0			
Şans	Seçtim	213	191,78	40850,0	18059,0	-2,755	0,006**
	Seçmedim	201	224,15	45055,0			
Güçlü diğerleri	Seçtim	213	227,06	48364,5	17239,5	-3,446	0,001**
	Seçmedim	201	186,77	37540,5			

** $p<,01$

Kariyer denetim odak düzeyleri ile meslek kararı normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre ölçek genel puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Düşündüğü mesleği seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır($p<0,05$). Ölçek alt boyutlarından olan içsel denetim puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Düşündüğü mesleği

seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır($p<0,05$). Ölçek alt boyutlarından olan çaresizlik puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Düşündüğü mesleği seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır($p<0,05$). Ölçek alt boyutlarından olan şans puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Düşündüğü mesleği seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır($p<0,05$). Ölçek alt boyutlarından olan diğer puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Düşündüğü mesleği seçen katılımcıların puanları düşündüğü mesleği seçmeyen katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

4.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Nelerdir?

Bu alanda AYAY Bölümü öğrencilerinin mesleki tercihlerinde toplumsal cinsiyet algıları etkisinin olup olmadığı irdelenmek istenilmiştir. Aranan soruya cevap bulunabilmesi için toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ile katılımcıların sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için analiz ve sonuçları ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

4.3.1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Cinsiyet Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının cinsiyet faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 20'de gösterilmektedir.

Tablo 20

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
TCAÖ	Kadın	305	174,28	185,22	44851,5	-9,453	0,001**
	Erkek	109	300,45	299,04			

**p<,01

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile cinsiyet faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile cinsiyet faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Erkek katılımcıların puanları anlamlı derecede kadın katılımcılara göre yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,05).

4.3.2. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Sınıf Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının sınıf düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 21’de gösterilmektedir.

Tablo 21

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin sınıf düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	1	184	215,48	1,886	1,23514	0,596
	2	96	206,35			
	3	90	195,11			
	4	44	202,00			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile cinsiyet faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile sınıf düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p>0,05).

4.3.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Yaşanılan Yer Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının yaşanılan yer faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin yaşanılan yer faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Yaşanılan Yer	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	Büyükşehir	181	204,16	1,423	1,23514	0,70
	Şehir	76	205,00			
	İlçe	102	205,67			
	Köy	55	225,35			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile yaşanılan yer faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile yaşanılan yer faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık hesaplanmamıştır ($p>0,05$).

4.3.4. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Anne Eğitim Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının anne eğitim düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 23’te gösterilmektedir.

Tablo 23

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin anne eğitim düzeyi faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	İlkokul	285	211,09	1,887	1,23514	0,596
	Ortaokul	58	188,21			
	Lise	48	204,81			
	Üniversite +	23	216,08			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile anne eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile anne eğitim düzeyi faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık hesaplanmamıştır ($p>0,05$).

4.3.5. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Baba Eğitim Düzeyi Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının baba eğitim düzeyi faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 24’te gösterilmektedir.

Tablo 24

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin baba eğitim düzeyi faktörüne göre farklılara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	İlkokul	188	211,94	1,297	1,23514	0,73
	Ortaokul	97	199,29			
	Lise	87	201,96			
	Üniversite +	42	218,83			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile baba eğitim düzeyi faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile baba eğitim düzeyi faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.3.6. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Anne Çalışma Durumu Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının anne çalışma durumu faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 25’te gösterilmektedir.

Tablo 25

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin anne çalışma durumu faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	Kamu	15	195,71	5,9	1,23514	0,207
	Özel	43	171,31			
	Emekli	13	178,38			
	Çalışmıyor	330	212,60			
	Diğer	13	222,46			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile anne çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile anne çalışma durumu faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4.3.7. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Baba Çalışma Durumu Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının baba çalışma durumu faktörü ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 26’da gösterilmektedir.

Tablo 26

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin baba çalışma durumu faktörüne göre farklara yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları

	Baba Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
TCAÖ	Kamu	64	14,7	0,335	1,23514	0,987
	Özel	105	14,95			
	Emekli	100	15,74			
	Çalışmıyor	63	15,88			
	Diğer	82	14,26			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile baba çalışma durumu faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile baba çalışma durumu faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık hesaplanmamıştır ($p>0,05$).

4.3.8. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Meslek Kararı Faktörü Göre Farklılığın İncelenmesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının meslek kararı ile aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını değerlendirmek için Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ait bilgiler Tablo 27’de gösterilmektedir.

Tablo 27

Toplumsal cinsiyet algıları düzeylerinin meslek kararı faktörüne göre farklılara yönelik Mann Whitney U testi sonuçları

	Meslek Kararı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
TCAÖ	Seçtim	213	215,94	192,35	53257,0	-1,478	0,139
	Seçmedim	201	198,55	285,57			

Toplumsal cinsiyet algıları ölçeği ile meslek kararı faktörü normal dağılıma uygun olmadığı için Mann Withney U Testi uygulanmıştır. Bunun sonucuna göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile mesleği seçme kararları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 28’de meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeyi, kariyer denetim odağının alt boyutları ile aralarındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 28

Değişkenlere yönelik korelasyon katsayıları

		Korelasyon					
		Geleneksel tutum	Eşitçilik tutum	İçsel denetim	Çaresizlik	Şans	Güçlü diğerleri
Geleneksel tutum	r	1,000					
	p	.					
Eşitçilik tutum	r	-,322**	1,000				
	p	0,000	.				
İçsel denetim	r	,160**	-,138**	1,000			
	p	0,001	0,005	.			
Çaresizlik	r	,142**	,292**	,114*	1,000		
	p	0,004	0,000	0,02	.		
Şans	r	,151**	-,156**	,545**	,493**	1,000	
	p	0,002	0,001	0,000	0,000	.	
Güçlü diğerleri	r	-,150**	,319**	-,302**	-,388**	-289**	1,000
	p	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	.

**p<.01

AYAY öğrencilerinin eşitlikçi tutum puanları ile geleneksel tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= -,322$). Katılımcıların içsel denetim puanları ile geleneksel tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= ,160$). AYAY öğrencilerinin içsel denetim puanları ile eşitlikçi tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= -,138$). AYAY öğrencilerinin çaresizlik puanları ile geleneksel tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= ,142$). AYAY öğrencilerinin çaresizlik puanları ile eşitlikçi tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= ,292$). AYAY öğrencilerinin çaresizlik puanları ile içsel denetim puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= ,114$). AYAY öğrencilerinin şans puanları ile geleneksel tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= ,151$). AYAY öğrencilerinin şans puanları ile eşitlikçi tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r= -,156$). AYAY öğrencilerinin şans puanları ile içsel denetim puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü

olup orta seviye güçtedir ($r = ,545$). AYAY öğrencilerinin şans puanları ile çaresizlik puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = ,493$). AYAY öğrencilerinin güçlü diğerleri puanları ile geleneksel tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = -,150$). AYAY öğrencilerinin güçlü diğerleri puanları ile eşitlikçi tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = ,319$). AYAY öğrencilerinin güçlü diğerleri puanları ile içsel denetim puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = -,302$). AYAY öğrencilerinin güçlü diğerleri puanları ile çaresizlik puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = -,388$). AYAY öğrencilerinin güçlü diğerleri puanları ile şans puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişki negatif yönlü olup zayıf güçtedir ($r = -,289$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda araştırmanın analizinden elde edilmiş olan bulgulara yönelik; diğer yapılan çalışmalar ile tartışma, bulgulara yönelik sonuç ve önerilere yönelik açıklamalara yer verilmektedir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü düzeyleri iki alt boyutta, kariyer denetim odağı düzeyleri beş alt boyutta, toplumsal cinsiyet algıları düzeyi ise boyutu olmadan incelenmiştir. Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü alt boyutları; geleneksel tutum ve eşitlikçi tutum boyutudur. Kariyer denetim odağı alt boyutları ise; içsel denetim, çaresizlik, şans ve güçlü diğerleri boyutlarından oluşmaktadır. Bunun yanı sıra AYAY öğrencilerinin, meslek seçiminde toplumsal cinsiyet düzeyleri, kariyer denetim odağı ve toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki; cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, yaşanılan yer, anne-baba eğitim düzeyi ve çalışma durumu ve meslek kararı gibi sosyo-demografik değişkenlerine yönelik ilişkileri, bu hususla ilgili alan yazında bulunan çalışmalarla benzerlik ve farklılık düzeyleri tartışılmaktadır. Türkiye’deki çalışmalar incelendiğinde AYAY öğrencilerine yönelik meslek seçiminde toplumsal cinsiyet, kariyer denetim odağı ve toplumsal cinsiyet algılarına yönelik yapılan çalışmalara rastlanılmamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada, araştırma bulguları meslek seçiminde toplumsal cinsiyet, kariyer denetim odağı ve toplumsal cinsiyet algılarının uygulanmış olduğu farklı değişken ve örneklemeler üzerindeki bulgulara yönelik çalışmalar ile tartışılmaktadır.

Yapılan araştırmada kadın ve erkek öğrencilerin meslek seçimindeki geleneksel ve eşitlikçi tutumuna bakıldığı zaman kadın öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülürken, yani kadınların iş yaşamında eşit hak ve ayrıcalıkları savundukları görülmektedir. Geleneksel tutum puanının erkeklerde daha yüksek çıkması ise dikkat çekicidir. Eşitlikçi tutum, bireylerin iş yaşamından eşit ölçüde hak ve ayrıcalıklara sahip olduğu anlamına gelmektedir (Seymenler ve Siyez, 2016). Bu çıkan sonuçlar ise bu bölümde yapılmış olan farklı çalışmalar ile uyum sağlamaktadır. Yılmaz ve Öz (2018) tarafından cinsiyet rollerinin cinsiyet faktörü açısından farklılıkları incelemiş olup kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha eşitlikçi rolü benimsedikleri sonucuna

varmışlardır (Yılmaz ve Öz, 2018). Yelken (2008) yapmış olduğu araştırmasında bireylerin mesleki tercihinde cinsiyet etkeninden dolayı farklılıkların olabileceği, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla sayısal alandaki meslekleri daha çok tercih ettiklerini belirtmektedir. Kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere kıyasla daha çok devlet memurluğu, öğretmenlik mesleği gibi düzenli bir hayat gerektiren mesleklere yöneldiklerini ifade etmektedir (Yelken, 2008). Bu araştırmalar dışında diğer araştırmalara bakıldığında zaman zaman ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha fazla eşitlikçi tutumu benimsediklerini belirtilmektedir (Alptekin, 2014; Altuntaş ve Altınova, 2015; Aylaz vd., 2014; Çelik ve ark., 2013; Erdal ve Gözütok, 2017; Günay ve Beber, 2011; Pınar, Taşkın ve Eroğlu 2008; Siyez ve ark., 2016; Vefikuluçay ve ark., 2007). Toplumun üzerinde durduğu geleneksel cinsiyetçi tutumların büyük bir kısmı kadınlara yönelik belirli sınırlamalar getiren yargıları içerisinde barındırmaktadır. Kız öğrencilerin kendi hayatlarına yönelik bu yargıları benimsemek istememeleri, onların çok küçük yaşlardan itibaren savaşmak durumunda kaldıkları bu yargıların yanlış olduğunu fark etmelerini sağlayan bir etmen olmaktadır.

Yapılan çalışmada geleneksel tutum puanı ile anne eğitim seviyeleri karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Ortaokul mezunu anneye sahip katılımcıların lise mezunu anneye sahip katılımcılarla karşılaştırıldığında geleneksel tutum puanı daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç ise anne eğitim seviyesinde yükselme olmadıkça bireylerin toplumsal cinsiyet baskısıyla yetişebileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda alanda yapılan bazı çalışmalara bakıldığında zaman zaman annenin eğitim seviyesi arttıkça cinsiyet rol tutumunun da arttığı görülmektedir (Aylaz vd., 2014). Pınar, Taşkın ve Eroğlu (2008) beraber yürütmüş oldukları çalışmalarında öğrenci yurdunda ikamet eden öğrencilerin cinsiyet rol kalıplarına yönelik tutumlarını irdelemişlerdir. Öğrencilerin geleneksel rol kalıplarının anne eğitim seviyesine göre farklılaştığını görmüşlerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak annenin eğitim seviyesi arttıkça kültürel açıdan bilinç oluşturduğu ve kültürel baskılardan dolayı stresi en aza indirmek için geleneksel roller yerine eşitlikçi roller sergileyebilecekleri düşünülmektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında zaman zaman eğitimin kadınlar üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ve kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha fazla eğitim almaları gerektiğini ifade eden araştırmalar da mevcuttur (Arker, 1987).

Baba eğitim düzeyine bakıldığında ise alanda yapılan birçok çalışma ile benzerlik taşıdığı görülerek öğrencilerin meslek seçimlerine yönelik cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmektedir (Aylaz ve ark., 2014; Baykal, 1991; Pınar ve ark.,

2008; Ünlü, 2012;). Bu bilgiye bakıldığı zaman çocukların yetiştirilmesinin büyük bir çoğunluğunda annelerin tam anlamıyla sorumlu olması ile ilişkilendirilebilir.

Yapılan araştırmada, erkek öğrencilerin içsel denetim puanları kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Çaresizlik puanında ise erkek öğrencilerin puanları kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Güçlü diğerleri puanı bakıldığında kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilerin puanlarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü ölçeğinde kadınlar eşitlikçi tutumu sergilerken, erkekler geleneksel tutumu benimsediklerini belirtmişlerdi. Kariyer denetimi odağı ölçeğinde ise erkeklerin eşitlikçi tutum ile geleneksel tutumun bir bölümünü benimsedikleri görülürken, kadınların bazılarının geleneksel tutumu benimsedikleri görülmektedir. Araştırmanın sonucunu destekleyen başka araştırmalar da mevcuttur. 2013 yılında Şeker'in yapmış olduğu çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok dış denetimi benimsediklerini belirtmektedir (Şeker, 2013). 2011 yılında Pery vd. yapmış olduğu çalışmada erkeklerin KKD ölçeğinin alt boyutlarından güçlü diğerleri puanlarının kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur (Pery vd., 2011). 2010 yılında Hirschi'nin yapmış olduğu çalışmada, KKD ölçeği alt boyutu olan şans faktörünü algılama açısından cinsiyetler arasında belirgin bir fark bulamazken, özellikle dış denetime yatkın öğrencilerin şansa inandıklarını belirlemiştir. Günümüz şartlarında kadınlar herhangi bir bireye bağlı olmaksızın kendi ayakları üstünde durabilmeyi çabalamaktadırlar. Bunun sonucunda kadınlar kendi benliğine yönelik toplumsal cinsiyete yönelik inanışları kırma yönünde çaba göstermektedir. Bundan dolayı erkeklerden bağımsız olarak ve kazanç sağlayarak güç elde etmeye yönelik çaba içerisinde olacağı düşünülmektedir (Akkoç, 2012). Bir başka çalışma ise, Seymenler ve Siyez'in (2016) yapmış oldukları araştırmada bireylerin iç denetim, çaresizlik ve güçlü diğerleri puanlarında cinsiyet faktörü ile karşılaştırdıklarında anlamlı bir farklılık elde ederken, şans puanında cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir sonuç elde edememişlerdir. Bu sonuca bakıldığında kız öğrencilerin içsel denetim puanları erkek öğrencilerin puanına oranla yüksek bulurken, çaresizlik ve güçlü diğerleri puanını kız öğrencilerin erkek öğrencilerin puanına oranla daha düşük bulmuşlardır. Buldukları sonuca göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha dış denetimli olduğu sonucuna varmaktadırlar (Seymenler ve Siyez, 2016).

Yapılan araştırmada, sınıf düzeylerine göre kariyer denetim odağı ölçeği puanına bakıldığı zaman birinci sınıftaki öğrencilerin puanının üçüncü sınıftaki öğrencilerin puanına

göre aralarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu sonuca göre 1. sınıftaki öğrencilerin puanının 3. sınıftaki öğrencilerin puanına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bandura'nın (1982) Öz-Yeterlilik Savına göre, kişilerin bir işi yapabileceğine olan inancı, bireylerin sahip oldukları potansiyeli kullanmada önemli şekilde belirleyici nitelik taşımaktadır (Bandura, 1982). Birinci sınıfa başlamış olan öğrencilerin de kariyerlerine yönelik büyük bir engeli atlattıkları için kendi içlerindeki potansiyellerine yönelik inançları daha yüksek olmuş olabilir. Sınıf seviyeleri arttıkça ve yeni eğitim alanlarıyla karşılaştıklarında geleneksel tutumlar ortaya çıkmış olabilir. Araştırma bulgularına yönelik benzer çalışmalar bulunmaktadır. Şeker'in (2013) yılında yapmış olduğu çalışmada, kariyer denetim odağının sınıf düzeyleri ile karşılaştırmasında 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin alt boyutlarından olan içsel denetim puanının 12. Sınıf öğrencilerinin puanından daha yüksek olduğunu tespit etmektedir. Seymenler ve Siyez'in (2016) yılında yapmış oldukları çalışmada ise, 9. Sınıftaki öğrencilerin içsel denetim puanlarının diğer sınıf düzeylerinin puanlarından daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarıyla uyuşmayan başka çalışmalarda bulunmaktadır. Hirschi'nin (2010) yapmış olduğu çalışmada, 8, 9 ve 11. sınıf öğrencilerinin ortaöğretim eğitimi ve meslek seçimini yaparken şansa inandıklarını bulmuştur. Bu sonuca istinaden araştırma sonuçlarının farklı çıkması araştırma yapılan verilere bağlı olarak çevresel etmenlerden de kaynaklanmış olabilir (Sakal ve Aytekin, 2014).

Araştırmada elde edilen bulgular sonucuna göre kariyer denetim odağı ölçeğinin alt boyutları olan iç denetim, çaresizlik, şans puanlarına bakıldığında ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma bulguları alanda yapılan araştırmalar ile karşılaştırıldığı zaman araştırma sonucunu destekleyen ve ailenin eğitim seviyesi ile kariyer denetim odağı arasında anlamlı yönde bir ilişki olmadığını savunan çalışmalarla örtüşmektedir (Çakar, 1997; Kaval, 2001; Korkut, 1991). Güçlü diğerleri puanlarına bakıldığında ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır. Burada anne eğitim seviyesi gibi babanın eğitim seviyesi arttıkça kültürel açıdan bilinç oluşturduğu ve kültürel baskılardan dolayı stresi en aza indirmek için geleneksel roller yerine eşitlikçi roller sergileyebilecekleri düşünülmektedir. Bunun yanı sıra aile eğitim seviyeleri ile kariyer denetim odağı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğuna inan ve bu ilişkinin pozitif doğrultuda olduğunu savunan araştırmalar da bulunmaktadır (Alisinanoğlu, 2003; Aksoy, 1992; Bozkurt ve Harmanlı, 2002). Önceden çocukların

yetiştirilmesinde annelerin büyük bir rolü var iken bu bilgiler sonucunda artık babalarında çocukların yetiştirilmesinde etken rol olmaya başladıkları söylenebilir. Bu konu üzerine yapılan araştırma sonuçlarında gözlenen tutarsızlık, farklı ölçme materyallerinden kaynaklanabileceği gibi bu değişkeni etkileyen başka faktörlerden de kaynaklanıyor olabilir. Bu konu üzerinde genel bir yargıya ulaşabilmek için çok daha detaylı ve yapısal eşitlik modeline uygun çalışmalar aracılığıyla değişkenlere yönelik çok daha aydınlatıcı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Ataerkil toplumlarda kadınların ve erkeklerin çalışma özellikleri değişmekteydi. Bu değişime bakıldığında toplumun çoğunluğunun kabul ettiği ve toplum kuralları çerçevesinde şekillendiği söylenmektedir (Çakır, 2008). Kadınların iş yaşamının içerisinde olması sanayi devriminden itibaren görülmeye başlamıştır. Ancak kadınların iş yaşamındaki yeri farklı kültür ve coğrafyada değişiklik gösterdiği gözlenmektedir. 2009 yılında Oktay ve Gül'ün birlikte yapmış oldukları çalışmada, Avrupa kıtasında yaşayan kadınların çalışma hayatında aktif rol alması tam ve eşit olarak gerçekleştiği görülse de Ortadoğu ülkelerinde, kadınların iş hayatında pasif kaldığı sonucuna varmaktadırlar (Oktay ve Gül, 2009).

Araştırmada elde edilen diğer bulguların sonucuna bakıldığında ise anne ve babanın çalışma durumu meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerini etkilemediği görülmektedir. Araştırma bulgusunun sonucu alanda yapılan diğer araştırmalar ile karşılaştırıldığı zaman sonucu desteklemeyen farklı sonuçlar ile karşılaşmıştır. Aytekin (2005) tarafından Isparta ilinde lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimlerine etki eden sosyo-ekonomik durumu ve kültürel faktörleri belirlemeye yönelik yapmış olduğu araştırmada, anne babanın çalışma durumu bireylerin meslek seçiminde etkileyici bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Aytekin, 2005).

Yapılan araştırmada elde edilen verilerde AYAY öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile cinsiyet faktörü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu hesaplanmıştır. Erkek katılımcıların puanları anlamlı derecede kadın katılımcılara göre yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda alanda yapılan bazı çalışmalarda benzer sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet algısına yönelik yapılan araştırmalarda erkeklerin kadınlara oranla geleneksel bakış açısının yüksek olduğu, kadınların ise erkeklere oranla daha modern yaklaşımlar sergiledikleri, eşitlikçi bakış açısını daha çok benimsedikleri ve toplumsal cinsiyet algılarına yönelik yaklaşımları erkeklere

oranla daha olumlu yönde olduğu vurgulamaktadır (Aydın ve ark., 2016; Aylaz ve ark. 2014; Esen ve ark., 2017; Girginer, 1994; Manes ve ark., 2000; Öngen ve ark., 2013; Seçgin ve ark., 2011; Sis Çelik ve ark., 2013; Vefikuluçay Yılmaz ve ark., 2009;). Karadeniz’de Halk Sağlığı Merkezi’nde çalışmakta olan personelin cinsiyet rol ve tutumlarına yönelik yapılan çalışmada, kadın personelin ölçekten almış oldukları puan ortalaması erkek personele oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kurşun, 2016).

Yapılan araştırmada elde edilen verilerde AYAY öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ölçeği genel puanları ile sınıf düzeyleri, yaşanan yer, anne ve baba eğitim seviyeleri ve çalışma durumları ve meslek kararları faktörleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

5.2. Öneriler

Bireylerin mesleki tercihleri hayatlarının çok büyük bir alanını etkileyecek ana unsurlardan bir tanesidir. Bu tercihin en doğru şekilde yapılması bireylerin yaşamdan aldıkları doyumunu yüksek seviyelere çıkarırken bir yandan da çalışma hayatındaki verimi olumlu yönde arttıracaktır. Meslek seçimine yönelik süreci etkisi altına alabilecek birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden birisi ise bireylerin içerisinde buldukları toplumsal yapıdan cinsiyet faktörüne yönelik kazanmış oldukları yargılar sürecidir. Çalışmanın bu aşamasında araştırmanın sonuçları doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü çalışma alanının uygulayıcıları resmi, mahalli ve Sivil Toplum Kuruluşları sınıflandırmasındaki idareciler, karar alıcılardır.

- Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümünde, mesleğin tercih ve mesleğe hazırlanma aşamasında kadınların erkeklere göre sayıca çokluğu ortadadır. İdari konumlarda kadın yöneticilere de fırsat verilerek, alana olan ilgi arttırılabilir.
- Annelerin eğitiminin çocukların tutum gelişiminde, toplumsal cinsiyet rolleri algısının oluşumunda etkisi tespit edildiğinden; uygulayıcılar kadınlara eğitim

basamaklarında ilerleme ve istihdamda daha teşvik edici kararlar ve davranışlar sergileyebilirler.

- Anne eğitim seviyelerine göre toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına bakış açılarının değişim gösterirken baba eğitim seviyelerinin pek bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eğitim almaları sağlanabilir ve çocuklarla iletişimin ve toplumsal cinsiyet rol aktarımını sadece anne üzerinden yapılmaması gerektiği konusunda detaylı eğitimler ile verilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğrenciler ile toplumsal cinsiyet rolleri, meslek seçimi ve mesleki kararı üzerinde bilimsel çalışma yapacaklar için;

- Çalışma, sosyal ağlar üzerinden Türkiye genelinde AYAY bölümleri ile etkileşime girilerek uygulanmıştır. Pandemiden dolayı bazı üniversite ve öğrencileriyle iletişim kurulamamıştır. Bunun sebepten dolayı konu Türkiye evrenini temsil eden daha büyük örneklerle araştırılabilir. Araştırmacı evreni temsil eden daha büyük örneklerle çalışabilir.
- AYAY bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerine bakış açıları araştırılmamıştır. AYAY Bölümü öğrencilerinin meslek seçimine başka hangi etkenlerin etkisi olduğu araştırılabilir.
- AYAY alan tercihinde cinsiyet rollerinin etkisi olup olmadığını ortaya koyulmasıyla, mesleki yönelim aşamasında olan liseli gençlerin konuya dikkatlerini çekerek önerilerde bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Acil Yardım ve Afet Yönetimi Derneği (AYAYDER). (2020, 28 Ocak). Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Tarihçesi. ayayder.org.tr içinde. Erişim adresi: <http://ayayder.org/tr-tr/alt-sayfalar/213/bolumun-tarihcesi>.
- Acil Yardım ve Afet Yönetimi Derneği (AYAYDER). (2021, 15 Mart). Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Tarihçesi. ayayder.org.tr içinde. Erişim adresi: <http://ayayder.org/tr-tr/alt-sayfalar/213/bolumun-tarihcesi>.
- Adler, A. (1999). *Cinsiyetler Arasında İş birliği*. Seçkin Selvi (çev.). Payel Yayınevi: İstanbul
- Adler, A. (2017). *Yaşamın Anlam ve Amacı*. Kamuran Şipal (çev.). Say Yayınları: İstanbul.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2020, 28 Ocak). AFAD ve tarihçesi. afad.gov.tr içinde. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/>
- Akkoç, F. F. (2012). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Kararsızlıklarının Sosyo-Demografik Faktörlere Göre İncelenmesi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 215-233.
- Aksoy, A. C. (1992). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öz Saygı ve Denetim Odağını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Alisanoğlu, F. (2003). “Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-108.
- Alptekin, D. (2014). “Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 203-211.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması”. *Journal of Society and Social Work*, 24(2), 9-22.
- Altuntaş, O ve Altınova H. H. (2015). “Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”. *Turkish Studies*, 10(6), 83-100.
- Arıcı, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Arıkan, R. (2018). “Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme”. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-159.

- Arker, S. (1987). "Feminist Theory and The Study Of Gender and Education". *Intelnational Review Of Education*, 33(4), 419-435.
- Atıf, F. (2010). "Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi". *Medical Sciences*, 14(2), 93-103.
- Aydın, M., Bekar, E. Ö., Yılmaz Gören ve Ş., Sungur, M. (2016). "Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 223-242.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Aytekin, A. (2005). Meslek Seçimini Etkileyen Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Isparta.
- Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet "Bize Yüklenen Roller*. Kader Ay (çev.) Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Baltaş, A. (1993). Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Bandura, A. (1982). "Self-Efficacy Mechanism İn Human Agency". *American Psychologist*, 37(2),122-47.
- Başcı, B. (2016). Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Çok Değişkenli İstatistiksel Tekniklerle Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Baykal, S. (1991). "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlişkin Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 66-75.
- Bee, H. ve Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. Okhan Gündüz (çev.). Kaknüs Yayınları: İstanbul.
- Berktaş, F. (2000). Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın. Metis: İstanbul.
- Bingöl, O. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114.
- Blackstone, A. M. (2003). "Gender Roles and Society". J. R. Miller, R. M. Lerner, ve L. B. Schiamberg (ed.). in: *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Enviroments*. ABC-CLIO: Santa Barbara.

- Bozkurt, N. ve Harmanlı, Z. (2002). “İlköğretim Öğrencilerinin Denetim Odağı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 29-37.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İnan Deniz Erguvan Sarioğlu (çev.). Kaknüs Psikoloji: İstanbul.
- Bussey, K., ve Bandura, A. (1999). “Social Cognitive Theory Of Gender Development and Differentiation”. *Psychological Review*, 106 (4), 676-713.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Civil, B. ve Yıldız. H. (2010). “Erkek Öğrencilerin Cinsel Deneyimleri ve Toplumdaki Cinsel Tabulara Yönelik Görüşleri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2), 58-64.
- Christensen. L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz*. A. Aypay (çev). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Tuncay Ergene (çev.). Mentis Yayınları: Ankara
- Çabuk Kaya, N. (2013). Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Eğitim. Erişim adresi: kizlarinegitimi.meb.gov.tr/files/img/toplum_cinsiyet_ve_egitim.pdf.
- Çakar, M. (1997). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çakır, Ö. (2008). “Türkiye’de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31, 25-47.
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Üniversite Bilgi Yönetim Sistemi (ÇOMÜ ÜBYS). (2021, 25 Mart). Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Tarihçesi. ubys.comu.edu.tr içinde. Erişim adresi: <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=7171>
- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Gonca, T. A. N., Koyuncu, H. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi”. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181-186.
- Çokluk, Ö., Büyüköztürk, Ş. ve Şekercioğlu, G. (2014). *Sosyal Bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Pegem Akademi: Ankara.

- Davas Aksan, A. H., Ergin, I., Hassoy, H., Durusoy, R. ve Çiçeklioğlu, M. (2011). "Müfredata Eklenen Bir Dersin İkinci Sınıf Tıp Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Bilgi ve Tutumlarına Etkilerinin Değerlendirilmesi". *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(3), 144-156.
- Demirel, P. (2009). Annesi Çalışan ve Çalışmayan Öğrencilerde Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının Yetkinlik ve Sevecenlik Algısı Temelinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Sistem: İstanbul.
- Dökmen, Z.Y. (2006). Toplumsal Cinsiyet Sosyal ve Politik Açıklamalar (2. Baskı). Sistem Yayıncılık: Ankara.
- Dökmen, Z. (2017). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. (8. Baskı). Remzi: İstanbul.
- Eğinli, A. T. (2009). "Çalışanlarda İş Doyumu: Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3), 35-52.
- Erdal, T. A. ve Gözütok, F. D. (2017). "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Öğretim Programı İhtiyaç Analizi: Bir Anadolu Lisesi Örneği". *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 39-65.
- Ersoy, E. (2009). "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği; Malatya Örneği". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2016). Kuramdan Uygulamaya Bireyle Psikolojik Danışma. (2. Baskı). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Esen, Y. (2013). "Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığını Geliştirme Amaçlı Bir Çalışma". *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 280-295.
- Esen, E., Siyez, D. M., Soylu, Y. ve Demirgürz, G. (2017). "Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi". *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (1), 46-63.
- Esen E., Öztürk B. ve Siyez D. M. (2018). "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Ergen Formu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Nesne Psikoloji Dergisi*, 12(6), 144-173.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Bekir Onur (çev.). İmge Kitapevi Yayınları: Ankara.

- Girginer, H. U. (1994). Türk Toplumunda Cinsiyet Rollerini Algisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153 (153).
- Gökcan, M. (2018). "Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü; Bir Ölçek Geliştirme Çalışması". *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, (1), 48-67
- Gönç, T. (2016). "Hemşireliğin Geleceği Mesleğin Cinsiyetsizleşmesini Vadediyor Mu? Erkek ve Kadın Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek ve Toplumsal Cinsiyeti İlişkilendirme Eğilimlerinin Sosyolojik Analizi". *Feminist Eleştiri*. Fe Dergi: Ankara.
- Güldü, Ö. ve Ersoy Kart, M. (2009). "Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Siyasal Tutumlar. Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme". *Ankara Üniversitesi EBF Dergisi*, 64(3), 97-116.
- Gümüşoğlu, F. (2008). "Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet". *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50.
- Gümüşoğlu, F. (2014). "Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet". *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50.
- Heidari, S., F. Babor, T., De Castro, P. ve Curno, M. (2016). "Sex and Gender Equity in Research: Rationale for The Sager Guidelines and Recommended Us". *Research Integrity Peer Review*, 1(2). Erişim adresi: [10.1186/s41073-016-0007-6](https://doi.org/10.1186/s41073-016-0007-6)
- Hirschi, A., and Valero, D. (2017). "Chance Events And Career Decidedness: Latent Profiles In Relation To Work Motivation". *The Career Development Quarterly*, 65(1), 2-15.
- İmamoğlu, S. (2008). Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini ve Yalnızlık Algisi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kadılar, E. (2011). Üç Kuşak Kadının Cinsiyet Rollerini: Ankara Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Kaval, K. (2001). 12 Yaş Çocuklarında Denetim Odağını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.

- Kırbaşoğlu K., ve Eyüp, L. B. (2011). “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Bir İnceleme”. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 129- 148.
- Kitapçı, H. ve Sezen, B. (2002). “Çalışanların Tatminini Belirleyici Unsurlar Üzerine Bir Araştırma: Kariyer Süreci Örneği”. *Journal of Social Science*, 12, 219-230.
- Kordon, E. (2006). Yetkinliklere Dayalı Kariyer Planlama ve Endüstri Mühendisliği Öğrencileri İçin Bir Uygulama. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Denizli.
- Korkut, F. (1992). “Geşalt Yaklaşımına Dayalı Olarak Yapılan Bireysel Danışmanın Denetim Odağı Üzerindeki Etkisi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 16 (85), 51-59.
- Kurşun, E. (2016). Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü’nde Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalı, Samsun.
- Kuzgun, Y. (2000). Meslek danışmanlığı. Nobel: Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Sevim, S. (2004). “Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 14-27.
- Kuzgun, Y. (2014). Mesleki Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş (4. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Lindsey, L. L. (1990). “Gender Roles; A Sociological Perspective”. Prentice Hall, Englewood Cliffs: New Jersey.
- Manes, P., Gomez, N., Velasquez, R. J., Silkowski, S. ve Savino, A. (2000). Gender Differences On The MMPI-2 For Colombian University Students (Notice), *Annual Conference Of The American Psychohological Assocation*.
- Nas, A. (2015). “Kadına Yönelik Simgesel Şiddet Aracı Olarak Temizlik Ürünleri Reklamlarının Eleştirel Analizi”. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 24, 11-30.
- Oktay, E., ve Gül, H. (2009). “Türkiye ve Dünyada Kadınların Çalışma Hayatında Yaşadıkları Cam Tavan Algılar Üzerine Kavramsal Bir Çalışma”. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18, 421-436.

- Öcal Yüceol, S. E. (2016). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar ile İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ökten, Ş. (2009). "Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 302-312.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi". *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
- Özaydınlık, K. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 93-112.
- Özdemir, E. (2006). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.
- Öztan, E. ve Doğan, S. N. (2015). "Akademinin Cinsiyeti: Yıldız Teknik Üniversitesi Örneği Üzerinden Üniversite ve Toplumsal Cinsiyet". *Çalışma ve Toplum*, 3, 191-222.
- Özvarış, (2015). "Toplumsal Cinsiyet, Çalışma Yaşamı ve Kadın Sağlığı". *TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 15(56), 37-43.
- Perle, J. ve Waguespack, A. (2011). "Gender schema theory. In S. Goldstein and J. A. Naglieri". *Encyclopedia of Child Behavior and Development*, 690-691.
- Perry, J. C., Liu, X., ve Griffin, G. C. (2011). "The Career Locus Of Control Scale For Adolescents: Further Evidence Of Validity In The United States". *Journal Of Career Development*, 38(2), 167-185.
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). "Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları". *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Piscalho, I., Cardona, M. J., Tavares, T. ve Uva, M. (2010). To address gender equality since the preschool education: research and practices. In International 298 Conference" Mapping the gender equality: research and practices-The national and international perspective". University of Cyprus-Nicosia.
- Ridgeway, L. C. ve Correll, S. J. (2004). "Unpacking the Gender System: A Theoretical Perspective On Gender Beliefs and Social Relations". *Gender and Society*, 18(4), 510-531.

- Sabuncuoğlu, A. (2006). Televizyon Reklamlarında Toplumsal Cinsiyet. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, İzmir.
- Sakal, Ö. ve Aytekin, İ. (2014). “Bireycilik ve Toplumculuk Değerlerinin Başarı Amaç Yönelimlerine Etkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8), 1309-4289.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. Galip Yüksel (Çev.). Nobel Akademik Yayınları: Ankara.
- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). “Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 2446- 2458.
- Seymenler, A. G. S. ve Siyez, D. M. (2016). “Lise Öğrencilerinde Kariyer Denetim Odağını Yordayıcı Değişkenler Olarak Toplumsal Cinsiyet ve Ebeveyne Bağlanma”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 286-300.
- Siyez, M., Esen, E. ve Soylu, Y., (2016). “Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi”. *E-Uluslararası Eğitim Araştırma Dergisi*, 8(1), 46-63.
- Şeker, G. (2013). Lise Öğrencilerinde Meslek Kararı Verme Yetkinliği ve Kariyer Denetim Odağının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Tarhan, S., Çetin–Gündüz, H. ve Kılıç, Z. (2014). Cinsiyet kalıp yargılarının aşılmasında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. S. Doğan (ed.) içinde. *Halkla İlişkiler*. MG Yapım Ajansı: Ankara. Erişim adresi: d284f45nftgze.cloudfront.net/.../madam_curieM_kitapcik_web_V2.pdf
- Taşçı, A. İ. (2017). Cinsiyet eğitimi. Betim: İstanbul.
- Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). “Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları”. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 62-67.
- Tezcan, M. (1999). Eğitim sosyolojisi. (12.Baskı). Şafak Matbaacılık: Ankara.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK), (2021). Tanım. Erişim Tarihi: 21.02.2021, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Urhan, B. ve Etiler, N. (2011). “Sağlık Sektöründe Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi”. *Çalışma ve Toplum*, (2), 191-216.

- Vatandaş, C. (2007). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, A. G. D., Zeyneloğlu, A. G. S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). “Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları”. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 026-038.
- West, C. ve Zimmerman, D. H. (1987). “Doing Gender”. *Gender and Society*, 1(2), 125-151.
- World Health Organisation (WHO) (2020, 29 Ocak). Tanım. Erişim Tarihi: 29/01/2020. Erişim adresi: <http://www.who.int/gender/whatisgender/en/>
- Yaylı, D. ve Kitiş Çınar, E. (2014). “Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Görsellerinde Toplumsal Cinsiyet”. *Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 2075-2096.
- Yelken, K. (2008). Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerini ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Sakarya İl Merkezi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sakarya.
- Yelken. Z. (1996). Anne ve Babaların 3-6 Yaş Dönemindeki Çocuğun Cinsel Gelişim Ve Cinsel Eğitim Konusundaki Bilgi Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2000). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2011). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya. Pegem: Ankara.
- Yılmaz, İ. A., Dursun, S., ve Dursun, B. (2013). “Genç Bireylerin Kariyer Tercihlerinin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi”. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 2(4), 106-127.
- Yüksel, N. A. (2006). “Otomobil Reklamlarında Yerleşik Toplumsal Cinsiyet Kalıpları: Türkiye’de Yayınlanan Televizyon Reklamları Üzerine Bir Çalışma”. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(2), 115-124.

EKLER

EK I. ARAŞTIRMA ETİK KURUL ONAYI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100009119
Konu : Başvuru İncelenmesi

21.01.2021

Sayın Elif KALAY

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0003 nolu projeniz ile ilgili olarak Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 19/01/2021 tarih ve 02/19 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:19- Elif KALAY'ın sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Algılarının Etkisi" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Kurul Başkanı

EK II. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER

Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü Ölçeği

Lütfen aşağıda yazan ifadelere ne derece katıldığınızı işaretleyerek belirtiniz.

1: Hiç
Katılmıyorum

2: Çok Az
Katılıyorum

3: Biraz
Katılıyorum

4: Çoğunlukla
Katılıyorum

5: Tamamen
Katılıyorum

1. Teknolojik bilgi ve beceri gerektiren meslekler erkekler için daha uygundur.	1	2	3	4	5
2. Bir kişinin cinsiyeti onun meslek seçiminde belirleyici olmamalıdır.	1	2	3	4	5
3. Çalışma alanı çocuk olan meslekler kadınlar için daha uygundur.	1	2	3	4	5
4. İş hayatı kadın ve erkek için eşit öneme sahiptir.	1	2	3	4	5
5. Rekabetin yoğun yaşandığı meslekleri erkeklerin tercih etmesi daha uygundur.	1	2	3	4	5
6. Sürekli araç kullanmayı gerektiren meslekler kadınlar için uygun değildir.	1	2	3	4	5
7. Aile ve iş yaşamının uyumu kadın ve erkek için eşit derecede önemlidir.	1	2	3	4	5
8. Mesleğin statüsü meslek seçiminde kadın ve erkek için eşit öneme sahiptir.	1	2	3	4	5
9. Kadınlar duygusal olduklarından rekabetçi meslekleri tercih etmemelidirler.	1	2	3	4	5
10. Bir kadın iş yerine gitmeden evinde çalışarak para kazanabileceği meslekleri tercih etmelidir	1	2	3	4	5
11. Temizlik hizmetlerini içeren meslekler kadınlar için daha uygundur.	1	2	3	4	5
12. Yöneticilik erkekler için daha uygundur.	1	2	3	4	5
13. Kadınların yarım günlük işlerde çalışmaları daha uygundur.	1	2	3	4	5
14. Meslekler cinsiyetlere uygunlukları açısından farklılaşmaz.	1	2	3	4	5
15. Yüksek statülü meslekler erkekler için daha uygundur.	1	2	3	4	5
16. Meslekler kadın ya da erkek mesleği olarak sınıflandırılmamalıdır.	1	2	3	4	5
17. Seçmeyi düşündüğüm meslek, toplum tarafından benim cinsiyetime uygun görülme de, eğer istiyorsam, o mesleği tercih ederim.	1	2	3	4	5

KARİYER DENETİM ODAĞI ÖLÇEĞİ

Bu formda yer alan sorular gelecekteki mesleğinizle ilgili düşüncelerinizi değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Lütfen tüm soruları mümkün olduğunca dürüstçe yanıtlayın. Hiçbir sorunun doğru veya yanlış yanıt yoktur. Araştırmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

Yönerge: Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyun. Verilen anahtarları kullanarak her bir cümleye ilişkin olarak nasıl hissettiğinizi ifade eden sayıyı seçin. Uygun sayıyı daire içine alın.

	Hiç Katılmıyorum Tamamen Katılıyorum					
	1	2	3	4	5	6
1. Hangi mesleği istediğim fark etmiyor - hangi meslekte olacağım öğretmenler ve işverenler gibi diğer insanların elinde olacak.	1	2	3	4	5	6
2. İşler hiçbir zaman yolunda gitmediği için çoğu zaman çok çabalamamın karşılığı alınmıyor.	1	2	3	4	5	6
3. İsteddiğim işe girmemi belirleyen faktör, dikkatli bir plan yapmaktan çok, şans veya doğru zamanlama olacak.	1	2	3	4	5	6
4. Eğer istediğim işe girmek istiyorsam bunun için işimi iyi yapmam ve çok gayret etmem gerekiyor.	1	2	3	4	5	6
5. İsteddiğim işe girmemde şansın önemli bir rol oynayacağını sanıyorum.	1	2	3	4	5	6
6. İsteddiğim iş tekliflerini almazsam iş aramak için daha çok çalışmam gerekecek.	1	2	3	4	5	6
7. İsteddiğim işe girmem benim yaptıklarımın çok ailemin veya akrabalarımın benim için yaptıklarına bağlı olacak.	1	2	3	4	5	6
8. Uzun vadede işverenler benim gibi insanlara iş vermeyeceklerinden dolayı o iş için iyice hazırlanmış olup olmamam kesinlikle fark etmeyecek.	1	2	3	4	5	6
9. İnanıyorum ki kendi çabalarım sonucu seçtiğim herhangi bir şeyi yapabileceğim.	1	2	3	4	5	6
10. İsteddiğim işe girip girmemem şansın ya da şans faktörlerinin benden yana olup olmasına bağlı olacak.	1	2	3	4	5	6
11. Gireceğim iş benim kendim için en uygun bulduğum iş değil toplumun benim için seçeceği iş olacak.	1	2	3	4	5	6
12. İsteddiğim işe girip girmeyeceğimi belirleyen en önemli faktör şans.	1	2	3	4	5	6
13. Gelecekte iyi bir işimin olup olmayacağı daha çok kadere bağlı.	1	2	3	4	5	6
14. Eğer iyi bir işe girebilsem bu direkt olarak benim yetenek ve motivasyonumun sonucu olacak.	1	2	3	4	5	6
15. Kabul edileceğim iş esasen işi ne kadar iyi yapacağıma ve ne kadar çaba göstereceğime bağlı olacak.	1	2	3	4	5	6
16. İsteddiğim iş için çaba göstermek benim için tamamen zaman kaybı. Çünkü benim gösterdiğim çaba ve işe girmem arasında bir ilişki yok.	1	2	3	4	5	6
17. Ne istediğim ve ne yapmak isteyeceğim fark etmiyor çünkü bana ne teklif edilirse o işe girmek zorunda kalacağım.	1	2	3	4	5	6
18. İyi bir işe girmem için şansımı artıracak hiçbir şey yapamam.	1	2	3	4	5	6
19. Bu kadar çaba sarf etmeme değmeyecek çünkü hangi işe gireceğimi tamamen diğer insanların yapacakları belirleyecek.	1	2	3	4	5	6
20. İsteddiğim işe girip girmeyeceğim doğru insanlarla tanışıp tanışmayacağıma bağlı olacak.	1	2	3	4	5	6

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadelerin her birine ne derece katılıp katılmadığınızı işaretleyerek belirtiniz.

		tamamen katılmıyorum	katılmıyorum	kararsızım	katılıyorum	tamamen katılıyorum
1.	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	()	()	()	()	()
2.	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	()	()	()	()	()
3.	Çalışan kadında çocuklarına yeterince zaman ayrılabilir	()	()	()	()	()
4.	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır	()	()	()	()	()
5.	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir	()	()	()	()	()
6.	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	()	()	()	()	()
7.	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	()	()	()	()	()
8.	Çalışan bir kadını hayattan daha çok zevk alır	()	()	()	()	()
9.	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır	()	()	()	()	()
10.	Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	()	()	()	()	()
11.	Kadınlar yönetici olabilir.	()	()	()	()	()
12.	Çalışan bir kadını kazandığı geliri eşine vermeli	()	()	()	()	()
13.	Çalışan bir kadını çocuklarına daha iyi anne olur.	()	()	()	()	()
14.	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır	()	()	()	()	()
15.	Kocasız kadın saksız eveye benzer.	()	()	()	()	()
16.	Bir ailenin gelirini erkekler sağlar.	()	()	()	()	()
17.	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	()	()	()	()	()
18.	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	()	()	()	()	()
19.	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	()	()	()	()	()
20.	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır	()	()	()	()	()
21.	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	()	()	()	()	()
22.	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	()	()	()	()	()
23.	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	()	()	()	()	()
24.	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	()	()	()	()	()
25.	Ailedeki önem kararlarını erkekler vermeli	()	()	()	()	()

EK III. ÖLÇEK İZİNLERİ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Elif YILDIRIM

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lise Öğrenimi:

Lisans Öğrenimi:

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Bildiği Yabancı Diller:

BİLİMSEL FAALİYETLER

İŞ DENEYİMİ

İLETİŞİM

E-posta Adresi

ORCID